

Arbetsliv

14

Förslag till statsbudget för 2008

Arbetsliv

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	7
2	Arbetsliv.....	9
	2.1 Omfattning.....	9
	2.2 Utgiftsutveckling	9
3	Politikområde Arbetslivspolitik	11
	3.1 Omfattning.....	11
	3.2 Utgiftsutveckling	12
	3.2.1 Mål för politikområde Arbetslivspolitik.....	12
	3.2.2 Mål för verksamhetsområdena under politikområdet	13
	3.3 Resultatredovisning för politikområde Arbetslivspolitik.....	13
	3.3.1 Resultatredovisning för verksamhetsområde Arbetsmiljö.....	15
	3.3.2 Resultatredovisning för verksamhetsområde Arbetsrätt.....	20
	3.3.3 Resultatredovisning för verksamhetsområde Lönebildning	23
	3.4 Revisionens iakttagelser.....	26
	3.5 Politikens inriktning	26
	3.5.1 Utgångspunkter	26
	3.5.2 Förnyelse av arbetsmiljöpolitiken.....	27
	3.5.3 Företagshälsovård	27
	3.5.4 Flexibilitet, trygghet och inflytande i arbetslivet.....	28
	3.5.5 Lönebildning	28
4	Budgetförslag inom arbetslivsområdet	29
	4.1 23:1 Arbetsmiljöverket	29
	4.2 23:2 Arbetsdomstolen	31
	4.3 23:3 Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar.....	32
	4.4 23:4 Internationella arbetsorganisationen (ILO)	33
	4.5 23:5 Medlingsinstitutet.....	33
	4.6 23:6 Avvecklingsmyndigheten för Arbetslivsinstitutet.....	34
5	Jämställdhetspolitik.....	35
	5.1 Omfattning.....	35
	5.2 Utgiftsutveckling	35
	5.3 Mål	36
	5.4 Resultatredovisning	36
	5.4.1 Indikatorer.....	36
	5.4.2 Resultat.....	36
	5.4.3 Analys och slutsatser	37
	5.5 Revisionens iakttagelser.....	38
	5.6 Politikens inriktning	38

5.7	Budgetförslag.....	39
5.7.1	24:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder.....	39
Bilaga 1	Könsfördelningen i statliga myndigheters styrelser	

Tabellförteckning

Anslagsbelopp.....	7
Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet Arbetsliv.....	9
Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2008–2010. Utgiftsområde 14 Arbetsliv	10
Tabell 2.3 Ramnivå 2008 realekonomiskt fördelad Utgiftsområde 14 Arbetsliv	10
Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet	12
Tabell 3.2 Antal tillsynsbesök 2004–2006	18
Tabell 3.3 Antal besökta arbetsställen 2004–2006.....	18
Tabell 3.4 Deltidsanställning eller tidsbegränsad anställning 2003–2006	21
Tabell 3.5 Deltidsarbete 2003–2006	21
Tabell 3.6 Tidsbegränsad anställning 2003–2006.....	21
Tabell 3.7 Förlorade arbetsdagar på grund av konflikt 2001–2006	25
Tabell 3.8 Totala löneutvecklingen per timme inom näringslivet 2001–2006.....	25
Tabell 3.9 Löneutvecklingen för hela arbetsmarknaden 2001–2006	25
Tabell 4.1 Anslagsutveckling	29
Tabell 4.2 Offentligrättslig verksamhet	30
Tabell 4.3 Uppdragsverksamhet.....	30
Tabell 4.4 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden	31
Tabell 4.5 Härledning av anslagsnivån 2008–2010, för 23:1 Arbetsmiljöverket	31
Tabell 4.6 Anslagsutveckling	31
Tabell 4.7 Målstatistik för Arbetsdomstolen, 2004–2006.....	32
Tabell 4.8 Genomströmningstid för mål vid Arbetsdomstolen 2004–2006.....	32
Tabell 4.9 Härledning av anslagsnivån 2008–2010, för 23:2 Arbetsdomstolen.....	32
Tabell 4.10 Anslagsutveckling	32
Tabell 4.11 Härledning av anslagsnivån 2008–2010, för 23:3 Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar.....	33
Tabell 4.12 Anslagsutveckling	33
Tabell 4.13 Härledning av anslagsnivån 2008–2010, för 23:5 Internationella arbetsorganisationen (ILO).....	33
Tabell 4.14 Anslagsutveckling	33
Tabell 4.15 Härledning av anslagsnivån 2008–2010, för 23:6 Medlingsinstitutet	34
Tabell 4.16 Anslagsutveckling	34
Tabell 5.1 Utgiftsutvecklingen inom politikområdet	35
Tabell 5.2 Anslagsutveckling	39
Tabell 5.3 Härledning av anslagsnivån 2008–2010, för 24:1 Särskilda jämföringsåtgärder.....	40

Diagramförteckning

3.1 Sjukskrivna mer än sex månader 1990–2006.....	13
3.2 Andel av sjukfrånvaro som uppges bero på arbetsorsakade besvär 1997–2006.....	14
3.3 Antalet dödsfall i arbetsolyckor 1990–2006	16
3.4 Anmälda arbetsolyckor i Sverige 1990–2006	16
3.5 Antal anmälda arbetsolyckor med mer än tre sjukdagar inom EU:s dåvarande 15 medlemsstater 1997–2004	17
3.6 Anmälda arbetssjukdomar 1990–2006	17
3.7 Anställda och ohälsa, upplevda besvär kvinnor 1989–2006.....	17
3.8 Anställda och ohälsa, upplevda besvär män 1989–2006	18
3.9 Andel som inte kan koppla tankarna från arbetet när man är ledig och har lågt handlingsutrymme 1991–2005	18
3.10 Veckoarbetstid 2006	21
3.11 Antal medlingsärenden i riksavtalsförhandlingar där Medlingsinstitutet/Statens förlikningsmannaexpedition förordnat medlare 1999–2006.....	24

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under 2008 för ramanslaget 23:1 *Arbetsmiljöverket* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 38 391 000 kronor under 2009 (avsnitt 4.1),
2. för budgetåret 2008 anvisar anslagen under utgiftsområde 14 Arbetsliv enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	
23:1 Arbetsmiljöverket	Ramanslag	592 983
23:2 Arbetsdomstolen	Ramanslag	25 280
23:3 Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar	Ramanslag	87
23:4 Internationella arbetsorganisationen (ILO)	Ramanslag	24 222
23:5 Medlingsinstitutet	Ramanslag	52 985
23:6 Avvecklingsmyndigheten för Arbetslivsinstitutet	Ramanslag	107 400
24:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder	Ramanslag	392 660
Summa		1 195 617

2 Arbetsliv

2.1 Omfattning

Utgiftsområde 14 Arbetsliv består av politikområdena *Arbetslivspolitik* och *Jämställdhetspolitik*.

2.2 Utgiftsutveckling

Utgifterna inom utgiftsområdet uppgick till knappt 1,2 miljarder kronor för 2006 och 1,5 miljarder kronor för 2007.

Ökningen 2007 beror på ökade anslag inom politikområde Jämställdhetspolitik. Utgifterna minskar följande år till följd av att de tidigare under utgiftsområdet uppförda anslagen 23:6 *Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning* (HomO) och 24:1 *Jämställdhetsombudsmannen* (JämO) från och med 2008 föreslås beräknas under utgiftsområde 13 Arbetsmarknad. Dessutom sker neddragningar inom politikområde Arbetslivspolitik till följd av minskade resurser för Arbetsmiljöverket och avveckling av Arbetslivsinstitutet.

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet Arbetsliv

Miljoner kronor

	Utfall 2006	Budget 2007 ¹	Prognos 2007	Förslag 2008	Beräknat 2009	Beräknat 2010
Politikområde Arbetslivspolitik ²	1 171	1 084	1 112	803	666	652
Politikområde Jämställdhetspolitik ³	7	420	247	393	403	403
Totalt för utgiftsområde 14	1 178	1 504	1 359	1 196	1 068	1 055

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2007 års ekonomiska vårproposition (bet. 2006/07:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2008.

² Utfall, budget och prognos exkluderar det under 2007 uppförda anslaget 23:6 Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO) som från och med 2008 föreslås beräknas under utgiftsområde 13 Arbetsmarknad.

³ Utfall, budget och prognos exkluderar det under 2007 uppförda anslaget 24:1 Jämställdhetsombudsmannen (JämO) som från och med 2008 föreslås beräknas under utgiftsområde 13 Arbetsmarknad.

**Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2008–2010.
Utgiftsområde 14 Arbetsliv**

Miljoner kronor

	2008	2009	2010
Anvisat 2007¹	1 324	1 324	1 324
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning	5	24	48
Beslut	-133	-280	-318
Ny ramnivå	1 196	1 068	1 055

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2006 (bet. 2006/07:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Sammantaget minskar ramnivån mellan 2007 och 2008 (se tabell 2.2). Minskningen beror i huvudsak på:

- anslagen 24:1 *Jämställdhetsombudsmannen* (JämO) och 23:6 *Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning* (HomO) från och med 2008 föreslås beräknas under utgiftsområde 13 Arbetsmarknad (avsnitt 4.7.6 och 4.7.7),
- förändrat och begränsat uppdrag för Arbetsmiljöverket (avsnitt 4.1),
- avveckling av Arbetslivsinstitutet. Den 1 juli 2007 upphörde Arbetslivsinstitutet som myndighet. Därefter tog en avvecklingsmyndighet över som beräknas vara klar med avvecklingsarbetet under 2008 (avsnitt 4.6).

Realekonomisk fördelning av utgiftsområdesramen under 2008

Den realekonomiska fördelningen av utgiftsområdesramen visar hur anvisade medel beräknas användas under 2008, se tabell 2.3. Den realekonomiska fördelningen baseras på utfallet 2006 samt kända förändringar av anslagens användning.

**Tabell 2.3 Ramnivå 2008 realekonomiskt fördelad
Utgiftsområde 14 Arbetsliv**

Miljoner kronor

	2008
Transfereringar ¹	457
Verksamhetskostnader ²	735
Investeringar ³	4
Summa ramnivå	1 196

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetskostnader avses resurser som de statliga myndigheterna använder i verksamheten, t.ex. kostnader för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

Drygt 700 miljoner kronor av den beräknade realekonomiska fördelningen för ramnivån för utgiftsområdet under 2008 avser myndigheternas verksamhetskostnader. Transfereringarna, som utgör knappt 460 miljoner kronor, består huvudsakligen av bidrag inom politikområde Jämställdhetspolitik. Investeringar utgör 4 miljoner kronor inom utgiftsområde 14.

3 Politikområde Arbetslivspolitik

3.1 Omfattning

Politikområdet Arbetslivspolitik omfattar verksamhetsområdena Arbetsmiljö, Arbetsrätt och Lönebildning.

I politikområdet ingår förvaltningskostnader för:

- Arbetsmiljöverket (anslaget 23:1),
- Arbetsdomstolen (anslaget 23:2),
- Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar (anslaget 23:3),
- ILO-kommittén (anslaget 23:4),
- Medlingsinstitutet (anslaget 23:5) och
- Avvecklingsmyndigheten för Arbetslivsinstitutet (anslaget 23:6).

Vidare omfattar politikområdet kostnader för:

- regional skyddsombudsverksamhet (anslaget 23:1) och
- medlemsavgiften till Internationella arbetsorganisationen (ILO) (anslaget 23:4).

Verksamhetsområde Arbetsmiljö

Verksamhetsområdet Arbetsmiljö omfattar insatser för ett väl fungerande arbetsmiljöarbete.

I verksamhetsområdet ingår Arbetsmiljöverkets tillsyn och övrig verksamhet. Vidare ingår bl.a. stöd till den regionala skyddsombudsverksamheten. De delar av arbetsmiljöarbetet som behandlar sambandet mellan ohälsa och arbetsmiljö, redovisas i huvudsak under avsnitt 3.3.1. Arbetsmiljöverket redovisas på anslagsnivå under avsnitt 4.1.

Verksamhetsområde Arbetsrätt

Verksamhetsområdet omfattar de arbetsrättsliga frågorna, utom den del som avser statlig arbetsrätt (se politikområde Statliga arbetsgivarfrågor inom utgiftsområde 2).

Arbetsrättsliga resultat på nationell nivå och EU-nivå redovisas under avsnitt 3.3.2. Verksamheterna vid Arbetsdomstolen och Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar redovisas på anslagsnivå, under avsnitten 4.2 och 4.3.

Verksamhetsområde Lönebildning

Verksamhetsområdet Lönebildning omfattar insatser för en väl fungerande lönebildning och medling i arbetstvister. I verksamhetsområdet ingår Medlingsinstitutets verksamhet, som omfattar bl.a. kostnader för medling, informationsarbete och statistikproduktion. Resultat inom lönebildningsområdet redovisas under avsnitt 3.3.3. Verksamheten vid Medlingsinstitutet redovisas på anslagsnivå under avsnitt 4.5.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet

Miljoner kronor

	Utfall 2006	Budget 2007 ¹	Prognos 2007	Förslag 2008	Beräknat 2009	Beräknat 2010
<i>Anslag inom utgiftsområde 14</i>						
23:1 Arbetsmiljöverket	660,3	626,3	618,8	593,0	560,0	544,2
23:2 Arbetsdomstolen	25,3	25,1	24,7	25,3	25,9	26,5
23:3 Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
23:4 Internationella arbetsorganisationen (ILO)	22,8	23,0	22,6	24,2	25,6	25,6
23:5 Medlingsinstitutet	45,6	52,6	53,2	53,0	54,2	55,5
23:6 Avvecklingsmyndigheten för Arbetstlivsinstitutet		164,2	164,2	107,4	0,0	0,0
2007 14 23:2 Arbetstlivsinstitutet	372,9	192,5	228,8	-	-	-
2006 14 23:3 Särskilda utbildningsinsatser m.m.	44,4	-	-	-	-	-
Totalt för utgiftsområde 14²	1 171,3	1 083,8	1 112,3	803,0	665,8	652,0
Totalt för politikområde Arbetstlivspolitik³	1 171,3	1 083,8	1 112,3	803,0	665,8	652,0

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2007 års ekonomiska vårproposition (bet. 2006/07:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Utfall, budget och prognos exkluderar det under 2007 uppförda anslagen 23:6 Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (Hom0) och 24:1 Jämställdhetsombudsmannen (JämO) som från och med 2008 föreslås beräknas under utgiftsområde 13 Arbetsmarknad.

³ Utfall, budget och prognos exkluderar det under 2007 uppförda anslaget 23:6 Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (Hom0) som från och med 2008 föreslås beräknas under utgiftsområde 13 Arbetsmarknad.

3.2.1 Mål för politikområde Arbetstlivspolitik

Målet för politikområdet är goda arbetsvillkor och möjlighet till utveckling i arbetet för både kvinnor och män. Ovanstående mål är beslutat av riksdagen (prop. 2003/04:1). Resultatbeskrivningen i det följande görs i förhållande till detta mål.

För närvarande pågår ett arbete med att ta fram ett underlag för hur den framtida arbetsmiljöpolicen skall utformas. En bärande utgångspunkt för arbetet är att skapa förutsättningar för fler samt bättre och mer utvecklande arbeten samtidigt som utanförskapet för dem som står långt från arbetsmarknaden ska kunna brytas. Se vidare avsnitt 3.5.1. Inom ramen för detta arbete kommer målen och indikatorerna för politikområdet och verksamhetsområdet Arbetsmiljö att ses över. Även målen och indikatorerna för övriga verksamhetsområden kommer att ses över. I den mån regeringen bedömer att indelningen i politikområden eller mål för dessa bör ändras återkommer regeringen vid ett senare tillfälle.

Arbetstlivspolitikerna bidrar till att nå målen för den ekonomiska politiken. Arbetstlivspolitikerna ska därför även medverka till att skapa

förutsättningar för en uthållig tillväxt och full sysselsättning.

EU:s integrerade riktlinjer för tillväxt och sysselsättning

Ett av målen för Lissabonsstrategin är att uppnå fler och bättre arbeten. Sysselsättningsstrategin är instrumentet för att uppnå Lissabonsstrategins mål på sysselsättnings- och arbetsmarknadsområdet. Ett av de övergripande målen för sysselsättningsstrategin är att förbättra kvalitet och produktivitet. Medlemsstaterna skall i samarbete med arbetsmarknadens parter bedriva sin politik så att beslutade mål och prioriteringar genomförs enligt EU:s integrerade riktlinjer för tillväxt och sysselsättning. Arbetstlivspolitikerna har främst koppling till målet om bättre kvalitet och produktivitet i arbete.

Vidare kan arbetstlivspolitikerna bidra till att uppfylla särskilt följande riktlinjer:

- Genomföra en sysselsättningspolitik som syftar till att uppnå full sysselsättning, förbättra kvaliteten och produktiviteten i arbetet och öka graden av social och territoriell sammanhållning (riktlinje nr 17).
- Främja en livscykelinriktad syn på arbete (riktlinje nr 18).

- Förbättra förmågan att möta arbetsmarknadens behov (riktlinje nr 20).
- Främja flexibilitet i kombination med anställningstrygghet och minska segmenteringen av arbetsmarknaden, med vederbörligt beaktande av den roll som tillkommer arbetsmarknadens parter (riktlinje nr 21).
- Sörja för en sysselsättningsfrämjande utveckling av arbetskostnader och mekanismer för fastställande av löner (riktlinje nr 22).

Länderna återrapporterar årligen den politik som har förts mot bakgrund av riktlinjerna. Hur Sverige genomför EU:s integrerade riktlinjer för tillväxt och sysselsättning (2005–2008) redovisas i det svenska handlingsprogrammet för tillväxt och sysselsättning, som publicerades i November 2006. Se även utgiftsområde 13 Arbetsmarknad. En rad kvantitativa mål finns också uppställda inom EU:s sysselsättningsstrategi. Verksamheten inom politikområdet Arbetslivspolitik bidrar särskilt till att uppfylla målet om att den faktiska ålder när människor i genomsnitt lämnar arbetsmarknaden skall ha ökat med fem år på EU-nivå senast 2010.

3.2.2 Mål för verksamhetsområdena under politikområdet

Inom politikområdet Arbetslivspolitik finns tre verksamhetsområden. Målen för dessa är:

- Arbetsmiljö: En arbetsmiljö som förebygger ohälsa och olycksfall, är anpassad till människors olika fysiska och psykiska förutsättningar samt är utvecklande för individen.
- Arbetsrätt: En arbetsrätt som skapar förutsättningar för ett arbetsliv som tillgodoser både arbetstagarnas och arbetsgivarnas behov av flexibilitet, trygghet och inflytande.
- Lönebildning: En lönebildning i samhällsekonomisk balans samt arbetsfred.

Resultatbeskrivningen i det följande görs i förhållande till dessa mål. Under 3.2.1 anges att en översyn av målen för såväl politikområdet som verksamhetsområdena kommer att ske.

3.3 Resultatredovisning för politikområde Arbetslivspolitik

Resultatbeskrivningen i det följande görs i förhållande till målet för politikområdet (avsnitt 3.2.1).

På politikområdesnivå redovisas resultatet i förhållande till nedanstående indikatorer:

- Antal sjukskrivna i mer än sex månader. Källa: Försäkringskassan.
- Andel av sjukfrånvaro som uppges bero på arbetsorsakade besvär. Källa: Arbetsmiljöverket/Statistiska centralbyrån (AKU). Denna indikator är ej uppdaterad jämfört med budgetpropositionen 2007.

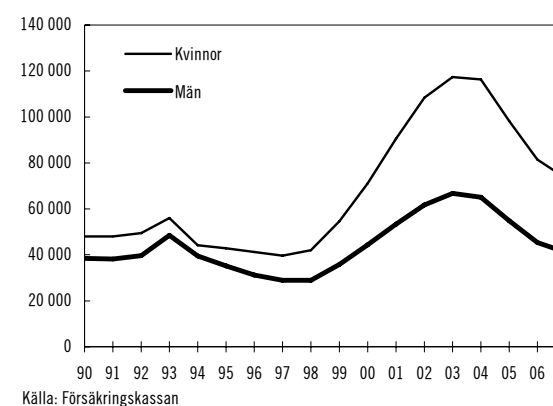
Under politikområdet har tidigare en indikator avseende utveckling i arbetet redovisats. Personalutbildning ingår dock från och med i år under Näringsdepartementet.

Resultat utifrån indikatorerna

Utvecklingen inom området kan mätas på olika sätt. Mätt med de ovan angivna indikatorerna har utvecklingen under de senaste åren visat på positiva tendenser. Utvecklingen av arbetsmiljön visar också på positiva tendenser enligt SCB:s tilläggsundersökningar för arbetskraftsundersökningarna (AKU).

Diagram 3.1 Sjukskrivna mer än sex månader 1990–2006

Antal pågående fall

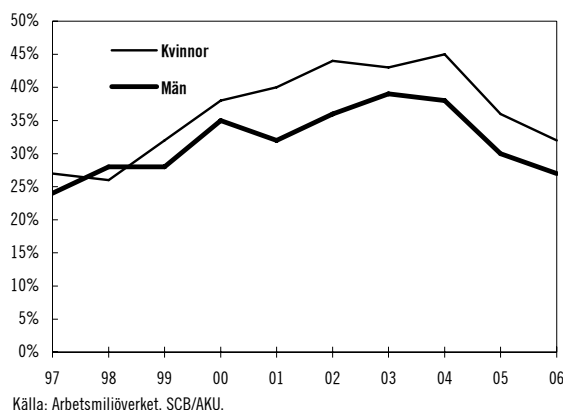
Den minskning i ohälsotalet som mäts genom antalet dagar med sjukpenning inklusive rehabiliteringsersättning och aktivitets- och sjukersättning som påbörjades vid ingången av 2004 har fortsatt. Förändringen av ohälsotalet beror främst på en minskning när det gäller dagar med utbetalad sjukpenning.

Långtidssjukfrånvaron nådde sin topp 2002 vad gäller antal ersatta dagar och antal fall med mer än ett års varaktighet och har därefter minskat. Aktivitets- och sjukersättningarna ligger emellertid kvar på en hög nivå vid drygt 550 000 personer med ersättning på hel- eller deltid och antalet personer som återgår till arbete är fortsatt mycket lågt. Antalet nybeviljade aktivitets- och sjukersättningar har minskat, men för personer under 30 år har antalet ökat de senaste åren.

Mellan åren 2000 och 2006 beviljades närmare 70 000 unga aktivitets- och sjukersättning. Diagnosen i dessa fall var främst psykiska besvär. En tydlig förändring är att ökningen de senaste åren har ägt rum i den grupp unga som varit ute i arbetslivet och inte i den grupp som har ett funktionshinder sedan barndomen.

Bland de ungdomar som beviljas aktivitetsersättning och har en lång sjukskrivning bakom sig uppger hälften att det är arbetsförhållandena som helt eller delvis orsakat deras sjukskrivning.

Diagram 3.2 Andel av sjukfrånvaro som uppges bero på arbetsorsakade besvär 1997–2006

Från mitten av 1990 talet till 2003/2004 har andelen av sjukfrånvaron som anses vara arbetsrelaterad ökat. Därefter har denna andel minskat markant. Uppgifterna bygger på den egna bedömningen av dem som ingår i undersökningen arbetsorsakade besvär. Diagrammet har dock inte uppdaterats jämfört med budgetpropositionen 2007, eftersom någon ny undersökning inte har genomförts sedan dess.

Ett sätt att mäta utvecklingen av arbetsmiljöförhållandena är att titta på utvecklingen av arbetsskador anmälda inom ramen för arbetsskadeförsäkringen (redovisas i Arbetsmiljöverkets ISA-system). Under

perioden 2003–2006, har framför allt antalet anmälda arbetssjukdomar stadigt minskat. Utifrån statistiken fram till och med 2005 har den största minskningen av arbetssjukdomarna skett inom de orsaksområden där omfattningen av anmälningar är högst. Det vill säga belastningsfaktorer, organisatoriska eller sociala faktorer och kemiska/biologiska ämnen eller produkter. För dessa områden är minskningen relativt lika i omfattning mellan 45 och 49 procent. Minskningen när det gäller buller, vibrationer och andra fysikaliska faktorer ligger på en betydligt lägre nivå med en minskning med 25 till 29 procent.

Utveckling i arbetet

Resultat utifrån indikatorn avseende utveckling i arbetet (bl.a. i form av kompetensutveckling) redovisas från och med i år inte under utgiftsområde 14 Arbetsliv. Frågor som rör Kompetensutveckling kommer framledes att ligga under Näringsdepartementet.

Analys och slutsatser

Minskad sjukfrånvaro och arbetsrelaterad ohälsa

Både den långa och korta sjukfrånvaron fortsätter att minska. Att detta nu sker samtidigt som arbetslösheten minskar är mycket anmärkningsvärt. Historiskt sett har sjukfrånvaron samvarierat negativt med arbetslösheten, det vill säga att när arbetslösheten är hög är sjukfrånvaron låg och vice versa.

Att sjukfrånvaron sjunker trots högkonjunktur och ökade arbetstillfällen har troligen flera olika förklaringar, bl.a. en attitydförändring hos individen, en uppstramning av läkarnas sjukskrivningar samt att Försäkringskassans bedömningar sannolikt har stor betydelse. Det är inte heller orimligt att förbättrade arbetsvillkor har bidragit till utvecklingen. Den debatt som handlat om ökad ohälsa och orsaker till denna har sannolikt även bidragit till ett ökat engagemang hos arbetsgivare och arbetstagarorganisationer. Bland annat så har arbetsmarknadens parter på europeisk nivå ingått två s.k. frivilliga ramavtal på europeisk nivå, ett om arbetsrelaterad stress och ett om hot och våld i arbetet.

Även om sjukdomar i rörelseorganen fortfarande är den vanligaste orsaken till sjukfrånvaro så har antalet psykiska diagnoser kopplat till lättare psykiska besvär stått för den största ökningen med mer än en fördubbling under perioden 1971 till 2005. Även när det gäller antalet anmälda arbetssjukdomar har utvecklingen fram till 2003 inneburit en kraftig ökning av antalet anmälningar kopplat till psykiska och psykosociala faktorer.

Samtidigt som sjukfrånvaron har gått ned så har antalet som anmäler arbetssjukdomar kraftigt minskat och även andelen som rapporterar att sjukfrånvaron orsakas av arbetet har under de senaste åren minskat. Fortfarande ligger dock den långa sjukfrånvaron framför allt för kvinnor på höga nivåer. Försäkringskassan menar i en rapport (Diagnosmönster i förändring RFV redovisar 2007:3) att nivåskillnaderna mellan könen åtminstone delvis kan förklaras av skillnader kopplade till arbetsmarknaden. Kvinnor rapporterar också oftare problem med fysisk och psykosocial arbetsmiljö. Även kvinnornas större ansvar för hushåll och barn kan innebära en tyngre belastning och risk för nedsatt arbetsförmåga.

Fler i arbete

Regeringens åtgärder för att bryta utanförskapet innebär att också personer med olika grad av ohälsa och funktionsnedsättning ges ökade möjligheter till en ingång på arbetsmarknaden. Fler individer med svagheter när det gäller hälsa kommer att återgå i arbete. Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan har stärkt sitt samarbete när det gäller insatser för att återfå personer som varit sjukskrivna lång tid och arbetslösa sjukskrivna tillbaka i arbetslivet. För att dessa personer långsiktigt skall kunna stanna kvar i arbete ställs höga krav på en arbetsmiljö som kan ta tillvara de anställdas individuella förutsättningar.

Äldre i arbetslivet

Arbetslivsinstitutet har under året redovisat ett uppdrag att ”studera hur den demografiska utvecklingen påverkar det svenska arbetslivet, särskilt med avseende på behov av och möjligheter till ett förlängt arbetsliv för äldre kvinnor och män i arbetskraften”. Ett antal olika delstudier har genomförts. De olika delstudierna visar bland annat att det framför allt är de som är verksamma i yrken med hög fysisk belastning

och i yrken med låga krav på yrkesutbildning som lämnar arbetslivet i förtid och att upplevd hälsa har ett starkt samband med framtida arbetskraftsdeltagande. Vidare konstateras att kvinnorna lämnar arbetslivet tidigare än män. När det gäller arbetsgivares syn på den äldre arbetskraften poängteras att många arbetsgivare har en positiv syn på äldre arbetskraft och att det finns en vilja att uppnå god åldersmässig balans i organisationen. I en analys redovisas också att offensiva satsningar på äldre arbetskraft kan göras med god lönsamhet.

3.3.1 Resultatredovisning för verksamhetsområde Arbetsmiljö

Målet för verksamhetsområdet för 2007 är en arbetsmiljö som förebygger ohälsa och olycksfall, är anpassad till människors olika fysiska och psykiska förutsättningar samt är utvecklande för individen. Resultatbeskrivningen i det följande görs i förhållande till detta mål. Regeringen noterar att en god arbetsmiljö befrämjar flexibilitet, produktivitet och konkurrens. En översyn av målen och indikatorerna för såväl politikområdet som verksamhetsområdena pågår, vilket redovisas under 3.2.1.

De indikatorer för arbetsmiljön som används för att redovisa resultaten inom verksamhetsområdet är följande:

- Dödsolyckor i arbetet. Källa: Arbetsmiljöverket/Försäkringskassan.
- Antal anmälda arbetsolyckor. Källa: Arbetsmiljöverket/Statistiska centralbyrån (AKU) och Eurostat.
- Antal anmälda arbetssjukdomar. Källa: Arbetsmiljöverket/Statistiska centralbyrån.
- Besvär. Anställda och ohälsa. Källa: Arbetsmiljöverket och Statistiska centralbyrån.
- Krav/kontroll i arbetet. Andel som dels inte kan koppla tankarna från arbetet när de är lediga, dels har lågt handlingsutrymme. Källa: Arbetsmiljöverket

Sambanden mellan arbetsmiljöinsatser, arbetsmiljö och hälsa är komplexa. Arbetsmiljön är en viktig påverkansfaktor på hälsan, men inte den enda (se vidare nedan).

Insatser som görs på arbetsplatsen av arbetsgivare och arbetstagare har störst betydelse för utvecklingen av arbetsmiljön. Ansvaret vilar på arbetsgivaren, men arbetstagarna är skyldiga

att medverka i arbetsmiljöarbetet, följa instruktioner m.m. En väl utvecklad dialog med och mellan parterna utgör en viktig förutsättning för förståelse och genomslag för de krav som Arbetsmiljöverket ställer om förbättringar.

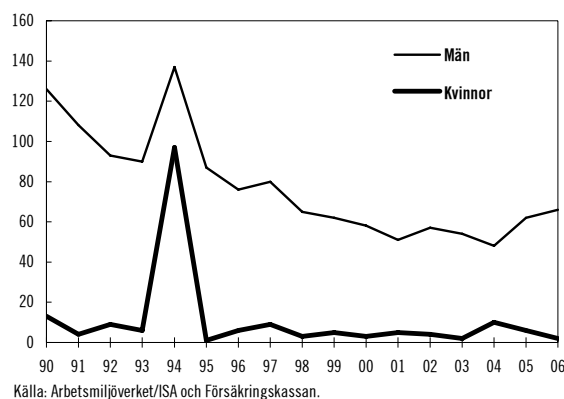
De statliga insatserna som genomförts inom politikområdet Arbetsliv har självklart en viktig och kompletterande roll. Därtill kommer att insatser som genomförs inom andra politikområden har en stor betydelse för resultaten inom arbetsmiljöområdet.

Resultat utifrån indikatorerna

Utvecklingen avseende dödsolyckor i arbetslivet samt övriga arbetsolyckor och arbetssjukdomar beskrivs i nedanstående diagram.

Diagram 3.3 Antalet dödsfall i arbetsolyckor 1990–2006

Antal förvärvsarbetande

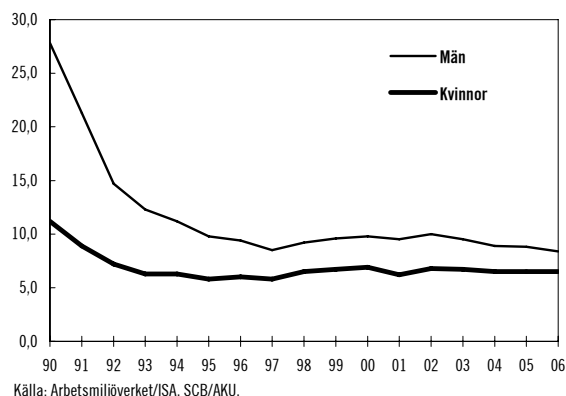

Den långsiktiga utvecklingen av antalet dödsolyckor visar fram till 2000-talet på en stadig minskning, bortsett från året 1994 då fartyget Estonia förläste. Under 2000-talet har antalet dödsolyckor legat på en tämligen jämn nivå. Den ökning av antalet dödsfall som skedde under 2005 hade i stor utsträckning ett samband med uppröjningsarbetet efter stormen Gudrun. Antalet olyckor med dödlig utgång drabbar främst män. Den vanligaste orsaken till dödsolyckor i arbetet 2006 är förlorad kontroll över fordon, som föranlett 30 dödsfall, vilket är en ökning med 6 dödsfall jämfört med 2005. Därefter följer fallolyckor som har orsakat 13 dödsfall. Tre personer omkom i situationer orsakade av hot och våld 2006. Sammantaget var antalet dödsolyckor oförändrat 2006 jämfört med 2005, 68 förvärvsarbetande, varav 54 anställda. Många av dödsolyckorna drabbar äldre, av de omkomna var 43 procent 55 år eller

äldre. Antalet dödsolyckor per 100 000 sysselsatta uppgick till 1,6 personer under 2006. Som en jämförelse kan nämnas att snittet för EU15, dvs. EU:s femton dåvarande medlemsstater, för 2004 (någon senare statistik finns ännu inte tillgänglig) var 2,5 personer.

Diagram 3.4 Anmälda arbetsolyckor i Sverige 1990–2006

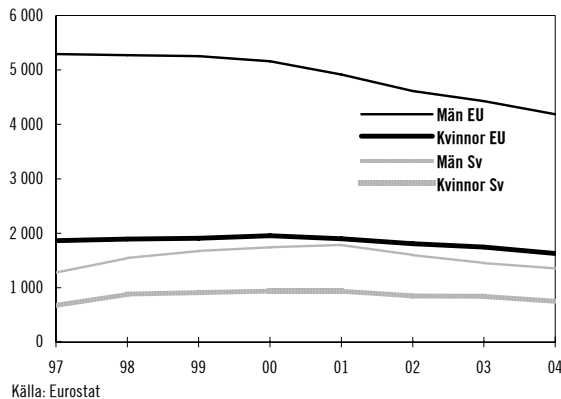
Antal per tusen förvärvsarbetande

Sett över en längre tidsperiod har det totala antalet arbetsolyckor minskat kraftigt. Efter en uppgång i slutet av 1990-talet och början av 2000-talet ligger nu frekvensen anmälda arbetsolyckor ungefär i nivå med det som gällde i mitten av 1990-talet. Enligt Arbetsmiljöverkets preliminära statistik för 2006 har det under året inrapporterats 31 797 arbetsolyckor som medfört frånvaro från arbetet och 50 015 olyckor som inte ledde till frånvaro. Detta innebär en ökning med cirka 3 procent jämfört med antalet inkomna anmälningar vid samma tidpunkt föregående år. Stål- och metalltillverkning bland män och trävarutillverkning bland kvinnor är de näringsgrenar inom vilka det anmäls flest arbetsolyckor per 1 000 sysselsatta under 2006. Samma näringsgrenar har under flera år legat överst på listan. Den största ökningen under året har skett inom textil-, klädes- och lädervarutillverkning, där antalet anmälningar har ökat med nästan en tredjedel jämfört med 2005. Hos män är händerna den kroppsdelen som oftast skadas vid en arbetsolycka. Kvinnor skadar ryggen ungefär lika ofta som händerna.

Diagram 3.5 Antal anmälda arbetsolyckor med mer än tre sjukdagar inom EU:s dåvarande 15 medlemsstater 1997–2004

Antal per 100 000 sysselsatta inom nio gemensamma branscher

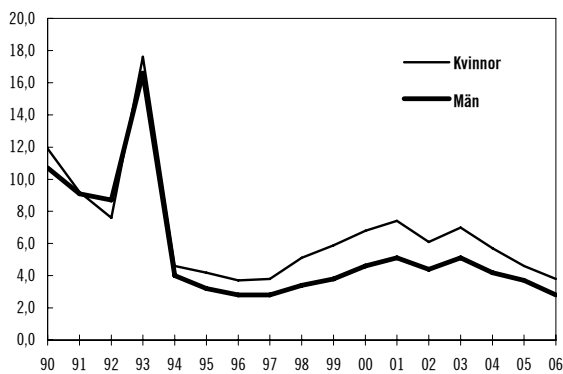

Källa: Eurostat

Både för Sverige och EU15 finns under senare år en tendens till nedgång av antalet arbetsolyckor som lett till mer än tre sjukdagar. Detta gäller för både kvinnor och män. Nedgången har pågått längre inom EU15 än i Sverige. Frekvensen av arbetsolyckor är dock fortfarande mycket högre för EU15 än i Sverige, särskilt för män där nivån är drygt tre gånger högre. Motsvarande för kvinnor är att EU15 har drygt två gånger högre nivå.

Diagram 3.6 Anmälda arbetssjukdomar 1990–2006

Antal per tusen förvärvsarbetande, arbetstagare och egenföretagare

Källa: Arbetsmiljöverket/ISA, SCB/AKU.

Antalet anmälda arbetssjukdomar har minskat kraftigt sedan 2003, nedgången har varit ungefär 45 procent. Antalet anmälda arbetssjukdomar ligger därmed nu på ungefär samma nivå som vid mitten av 1990-talet. Jämfört med 2005 så har antalet anmälda arbetssjukdomar under 2006 minskat med ca 17 procent. Den vanligaste orsaken till anmälda arbetssjukdomar är fysisk belastning, sex av tio har sin orsak i belastningsfaktorer och det gäller båda könen. Organisatoriska eller sociala faktorer är den näst

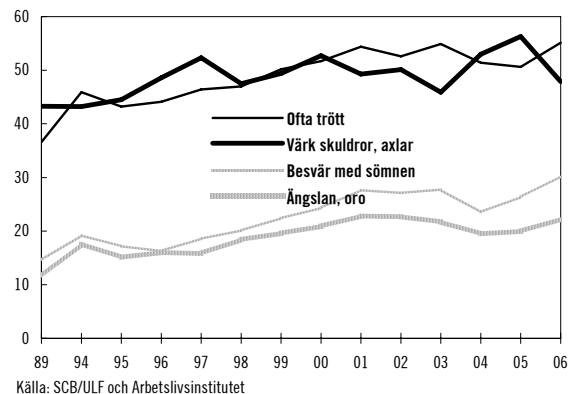
vanligaste orsaken till arbetssjukdom och ligger bakom mer än var femte anmälan. En knapp tionedel av de rapporterade arbetssjukdomarna misstänks bero på buller och ungefär lika många på kemiska eller biologiska faktorer. Det finns dock skillnader mellan könen så till vida att kvinnor i högre grad än män rapporterar organisatoriska eller sociala faktorer som orsaksfaktorer, bland kvinnor ligger dessa faktorer bakom nästan en tredjedel av anmälningarna. Bland män orsakas lika många anmälningar av buller som av organisatoriska eller sociala faktorer, tre bullerskador av fem har drabbat män. Antalet anmälningar när det gäller fysisk belastning ligger nu lägre än de gjorde 1997. Även arbetssjukdomar som orsakats av organisatoriska och sociala faktorer har minskat, men ligger ändå mycket högre än för 1997 – eftersom uppgången fram till 2003 var så mycket större jämfört med andra faktorer.

Diagram 3.6 visar på en kraftiga upp- och nedgång under 1992 och 1993 detta återspeglar de förändringar i försäkringsvillkoren som infördes dessa år. Den uppstramning av regelverket som infördes 1993 föregicks av en massiv informationskampanj, vilket var en trolig anledning till ett kraftigt ökat antal anmälningar.

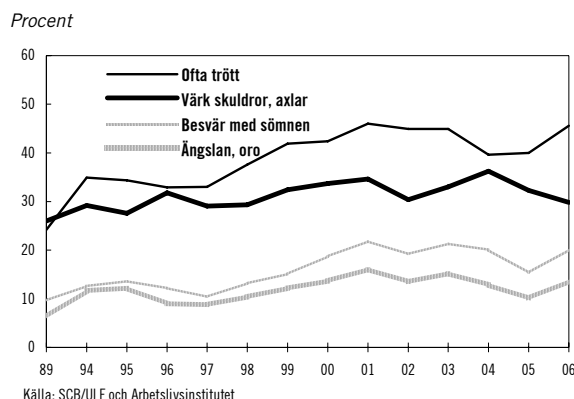
Utvecklingen avseende upplevda besvär (trötthet, värk, m.m.) beskrivs i diagram 3.7 och 3.8.

Diagram 3.7 Anställda och ohälsa, upplevda besvär kvinnor 1989–2006

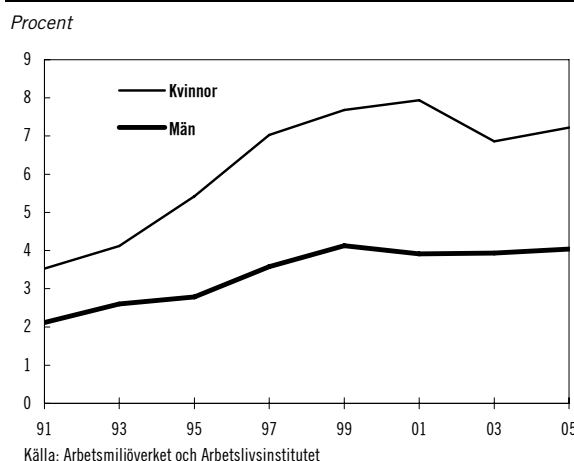
Procent

Källa: SCB/ULF och Arbetslivsinstitutet

Diagram 3.8 Anställda och ohälsa, upplevda besvär män 1989–2006

Ovanstående diagram ger en bild av upplevda besvär när det gäller några upplevda symptom som kan ha en koppling till arbetslivet. Som framgår finns det skillnader mellan kvinnor (diagram 3.7) och män (diagram 3.8) där kvinnorna i högre utsträckning anger upplevda besvär för samtliga variabler. I undersökningen 2006 ses åter en ökning i andelen som anger att de har sömnbesvär, känner ängslan oro och ofta är trötta medan besvären när det gäller värk tycks avta. Förändringarna gäller både för män och kvinnor. Undersökningen för 2006 innehåller dock, på grund av en omläggning av datainsamlingen, betydligt färre svaranden än för tidigare år och förändringen 2006 måste därför tolkas med försiktighet.

Diagram 3.9 Andel som inte kan koppla tankarna från arbetet när man är ledig och har lågt handlingsutrymme 1991–2005

Ovanstående index är bildat av utifrån fyra olika frågor ur Arbetsmiljöverkets arbetsmiljöundersökning. Frågorna avser att belysa olika aspekter på egenkontroll. Brist på inflytande eller

egenkontroll är en faktor som bidrar till stress och kombinationen av höga krav och låg egenkontroll anses som en väsentlig riskfaktor för ohälsa. Index visar att mer än dubbelt så många kvinnor som män anger att de har lågt handlingsutrymme och svårt att koppla av tankarna från jobbet. Den nedgång som gäller kvinnorna för 2003 vände åter upp något under 2005. Denna undersökning görs vartannat år, varför inga uppdaterade uppgifter för 2006 finns.

Verksamheten vid Arbetsmiljöverket

Arbetsmiljöverkets kärnuppgift är tillsynen över efterlevnaden av arbetsmiljölagstiftningen. Verket meddelar också föreskrifter och allmänna råd som preciserar arbetsmiljölagens allmänna bestämmelser. I det följande ges en kortfattad beskrivning av verksamheten under 2006.

Antalet tillsynsbesök har under de senaste åren utvecklats enligt följande:

Tabell 3.2 Antal tillsynsbesök 2004–2006

	2004	2005	2006
Antal besök	32 500	38 200	40 000

Källa: Arbetsmiljöverket

Beträffande antalet besökta arbetsställen ser utvecklingen ut enligt följande:

Tabell 3.3 Antal besökta arbetsställen 2004–2006

	2004	2005	2006
Antal besökta arbetsställen	17 500	22 000	22 500

Källa: Arbetsmiljöverket

Antal ställda krav i inspektionsmeddelanden, förelägganden och förbud har ökat under samma period, mest mellan 2004 och 2005, mindre mellan 2005 och 2006.

Antalet uppföljningsbesök ökade mellan 2005 och 2006 från knappt 7 000 till drygt 8 000.

Genom de undersökningar som verket har gjort bedömer man att det finns kvarvarande brister vid mer än hälften av de besökta arbetsställena trots att arbetsgivarna efter besöken uppgett att bristerna åtgärdats. Samtidigt anser verket att uppföljningsbesök leder till att ställda krav uppfylls.

Tillsynsinsatserna har framför allt styrts av prioriteringarna i verksamhetsprogrammet

2004–2006. En väsentlig del av insatserna avser också s.k. obligatorisk tillsyn, dvs. sådan som föranleds av initiativ av skyddsombud, olycksfallutredningar m.m.

Verket har under 2006 genomfört fyra större tillsynskampanjer. Dessa har avsett arbetsmiljön för unga arbetstagare, arbete med asbest, arbetsmiljö och trafiksäkerhet samt buller i skolor och förskolor. Dessutom har ett antal regionala tillsynskampanjer genomförts.

Marknadskontroll av utrustning m.m. är en viktig del av tillsynsarbetet. Verket har under 2006 behandlat ett 90-tal nya ärenden.

Arbetsmiljöverkets föreskriftsarbete präglas av regelförenklingssträvanden. Under 2006 har sju nya författningar utfärdats och beslut fattats att upphäva 50 författningar. Därtill har verket deltagit i ett omfattande internationellt och nationellt standardiseringsarbete.

Skyddsombudens roll

Skyddsombud utgör en viktig del av det svenska arbetsmiljösystemet. Staten ger årligen ett bidrag till den regionala skyddsombudsverksamheten. De regionala skyddsombudens uppgift är att aktivera och vara ett stöd till arbetstagarsidan i det lokala arbetsmiljöarbetet, främst på mindre arbetsställen där det saknas skyddskommittéer.

I slutet av 2006 fanns 2 100 regionala skyddsombud registrerade i Arbetsmiljöverkets skyddsombudsregister. Av dessa var 63 procent män och 39 procent kvinnor. Det totala antalet skyddsombud i registret är 95 200 vilket är en minskning med tre procent jämfört med 2005. Av det totala antalet skyddsombud är 53 procent kvinnor och 47 procent män.

Minskning av den statliga byråkratin

Riksdagen har i enlighet med regeringens budgetproposition (2006/07:1) beslutat att avveckla Arbetslivsinstitutet per den 30 juni 2007 (prop. 2006/07:1, utg. omr. 14, bet. 2006/07:AÜ:5 rskr. 2006/07:88). Beslutet ska ses som en del av effektiviseringen av statsförvaltningen och minskningen av den statliga byråkratin. Regeringen bedömer att forskning inom arbetslivsområdet är fortsatt viktig, men för att säkra kvaliteten ska forskning med sådan inriktning fortsättningsvis bedömas

av forskningsfinansiärer i konkurrens på sedvanligt sätt.

Ansvaret för avvecklingen har t.o.m. den 30 juni 2007 legat hos Arbetslivsinstitutet.

Arbetslivsinstitutet har haft kontakter med Trygghetsstiftelsen och företagshälsovården som har erbjudit sitt stöd. Den 1 februari sades de flesta upp på grund av arbetsbrist med undantag för vissa anställda med uppgifter i avvecklingsarbetet. Arbetslivsinstitutet har även haft fortlöpande dialog med Arbetsgivarverket, Riksrevisionen, Ekonomistyrningsverket, Kammarkollegiet, Riksarkivet och Arbetsmarknadsdepartementet.

Regeringen beslutade den 22 mars 2007 att en särskild utredare ska ansvara för att genomföra avvecklingen av Arbetslivsinstitutet fr.o.m. den 1 juli 2007. Utredaren ska vara avslutad under 2008. Utredaren har arbetsgivaransvaret för den personal som ingår i avvecklingsorganisationen. Utredaren ska också avveckla bl.a. lokaler, utrustning och inventarier som inte ska tas över av någon annan.

Den 1 oktober 2006 var antalet anställda vid Arbetslivsinstitutet cirka 420 personer. Den 1 augusti 2007 fanns cirka 240 uppsagda personer som tillhörde Avvecklingsmyndigheten samt cirka 10 anställda. Drygt 50 av de uppsagda vid Avvecklingsmyndigheten har hittills inte funnit nytt arbete eller annan lösning.

Arbetslivsinstitutet har fått använda högst 70 miljoner kronor av sitt förvaltningsanslag för att underlätta omställningen av arbetslivsforskningsverksamheten från institutet till universitet och högskolor. För närvarande har avtal tecknats med 12 universitet och högskolor för totalt 74 disputerade forskare och 10 forskningsassistenter. Dessa medel har även använts till 15 doktorander. Därutöver har 8 forskare, 2 forskningsassistenter och 8 doktorander gått till universitet och högskola utan bidragsavtal.

En kommitté har inrättats med uppdrag att utreda och lämna förslag om framtida huvudmannaskap och bedrivande av företagshälsovårdsutbildningen. Kommittén kommer att svara för pågående och planerad utbildning till dess annan huvudman kan överta uppgiften. Kommittén har övertagit ansvaret för utbildningen fr.o.m. den 16 april 2007. Regeringskansliet får disponera högst 14,8 miljoner kronor för att pågående och planerad utbildning ska kunna fortgå.

Arbetslivsbibliotekets samlingar har flyttats till Stockholms universitet.

Arbetsmiljöverket har fått i uppdrag att inordna toxikologisk inriktad kriterieverksamhet i verket som tidigare har bedrivits vid Arbetslivsinstitutet.

Riksdagen beslutade också i enlighet med regeringens budgetproposition (2006/07:1) om minskade anslag för Arbetsmiljöverket. Avsikten är att anslagen skall minskas successivt under en treårsperiod. Se vidare under avsnitt 4.1.

Analys och slutsatser

Efter en ökning under de sista åren av 1990-talet och de första åren av 2000-talet är frekvensen anmälda arbetssjukdomar och arbetsolyckor 2006 tillbaka på den nivå som gällde i mitten av 1990-talet.

Dödsolyckorna har efter en långvarig minskning fram till slutet av 1990-talet, stabiliserats på nuvarande nivå, runt drygt 60 dödsfall per år.

De anmälda arbetssjukdomarna har under en fyraårsperiod minskat med 45 procent. Även de anmälda arbetsolyckorna har under senare år minskat, dock inte alls lika markant som arbetssjukdomarna. Uppgången från mitten av 1990-talet var heller aldrig så markant för arbetsolyckorna som för arbetssjukdomarna.

Kvinnor drabbas av något fler arbetssjukdomar än män. Kvinnor uppger i betydligt högre grad än män besvär med trötthet, värk, sömn och oro och ängslan. Besvär som på sikt kan leda till ohälsa. Det är också en större andel kvinnor än män som uppger ogynnsamma kombinationer när det gäller egenkontroll över sin arbetssituation, vilket är en riskfaktor för stress och ohälsa. Av arbetsolyckorna svarar emellertid männen för den största delen. Mest olycksdrabbade branscher (i absoluta tal) var 2006 tillverkningsindustrin, vård och omsorg, bygg och anläggning, transport samt utbildning.

Det går inte att på någon säker grund ange en förklaring till den utveckling av ohälsan i arbetslivet som beskrivits ovan. Orsakssambanden är komplexa och utvecklingen beror rimligen på ett stort antal faktorer. En orsak till utvecklingen under 1990-talet och in på 2000-talet som lyfts fram i debatten är den höga förändringstakten under denna period i näringslivet och, inte minst, offentlig sektor.

Förändringarna har medfört omorganisationer och inte sällan personalminskningar utan motsvarande minskningar eller anpassningar av arbetsuppgifter. Den stress som detta kan leda till kan medföra psykiska besvär och öka risken för belastningsskador. Förändringstakten inom företagen tycks ha avtagit under senare år, vilket kan vara en anledning till att antalet anmälda arbetssjukdomar (liksom arbetsorsakade besvär) har minskat under senare år. Fortfarande är dock påfrestningar i form av belastning i olika avseenden ett problem.

Tillgängliga studier och undersökningar ger vid handen att tillsynsinsatser leder till större regelbundenhet och vidare till bättre arbetsmiljöförhållanden. Regeringens bedömning är att Arbetsmiljöverkets tillsynsinsatser verksamt bidrar till att främja målet för verksamhetsområdet.

Hur sambandet mellan tillsynsinsatser och hälso- och sjukskrivningsläget ser ut är mer osäkert. Det kan konstateras att särskilt anmälda arbetssjukdomar minskar markant, samtidigt som tillsynen ökat i omfattning och en utveckling av tillsynsmetoder skett, men att utvecklingen avseende arbetsolyckor under samma tid inte visar alls samma markanta förbättringar.

Det saknas vetenskapliga utvärderingar av effekterna av tillsynsverksamheten på sjukfrånvaro. Andra (yttre) faktorer påverkan (konjunktur, försäkringsregler, samhällsdebatt, m.m.) gör att det är svårt att belägga effekterna av en tillsynsinsats i det senare ledet av en händelsekedja.

Tillsynsverksamheten inriktas på arbetsställen med störst risk för ohälsa och olycksfall, dessutom sker en kontinuerlig vidareutveckling samt uppföljning av verksamheten.

3.3.2 Resultatredovisning för verksamhetsområde Arbetsrätt

Målet för verksamhetsområdet är en arbetsrätt som skapar förutsättningar för ett arbetsliv som tillgodoser både arbetstagarnas och arbetsgivarernas behov av flexibilitet, trygghet och inflytande. Resultatbeskrivningen i det följande görs i förhållande till detta mål. Under 3.2.1 anges att en översyn av målen och indikatorerna för såväl politikområdet som verksamhetsområdena kommer att ske.

Följande resultatindikatorer redovisas inom arbetsrättens område:

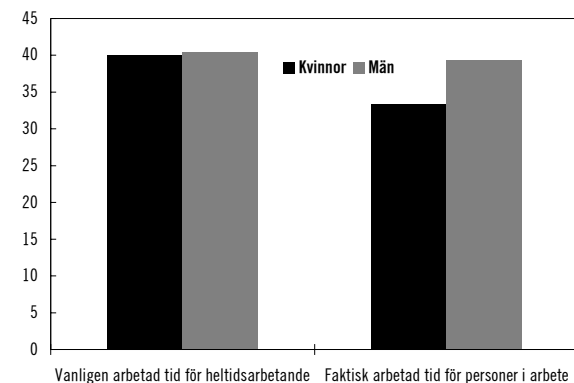
- Veckoarbetstid.
- Deltidsanställning eller tidsbegränsad anställning.
- Deltidsarbete.
- Tidsbegränsad anställning.

Statistiska centralbyråns arbetskraftsundersökning (AKU) är källan till samtliga indikatorer.

Resultat utifrån indikatorerna

Diagram 3.10 Veckoarbetstid 2006

timmar

Källa: AKU.

Den vanligen arbetade tiden för heltidsarbetande kvinnor är endast marginellt lägre än för heltidsarbetade män och uppgick 2006 till drygt 40 timmar i veckan för både kvinnor och män, vilket är ett oförändrat läge för båda grupperna jämfört med 2005, se diagram 3.10. Vanligen arbetad tid för heltidsarbetande avser den tid som heltidsarbetande personer (mer än 34 timmar) uppger att de arbetar en ”vanlig” vecka. Eftersom fler kvinnor än män arbetar deltid representerar diagrammet för vanligen arbetad tid för heltidsarbetande betydligt färre kvinnor än män. Den faktiskt arbetade tiden för alla personer i arbete är betydligt lägre för kvinnor än för män. Under 2006 uppgick den faktiskt arbetade tiden per vecka till i genomsnitt något mer än 33 timmar för kvinnor och något mer än 39 timmar för män, vilket är ett oförändrat läge jämfört med 2005. Faktiskt arbetad tid räknas bland sysselsatt som inte är frånvarande, utan befinner sig på arbetet. Den faktiskt arbetade tiden är den tid de arbetade under SCB:s mätvecka, oavsett vad deras vanligen arbetade tid är. I gruppen ingår både heltids- och deltidarbetande.

Tabell 3.4 Deltidsanställning eller tidsbegränsad anställning 2003–2006

Procent av totalt anställda

År	Kvinnor	Män
2003	48,4	20,3
2004	49,0	21,7
2005	50,1	22,5
2006	51,6	23,5

Källa: AKU

Det är betydligt vanligare att kvinnor arbetar i deltidanställningar respektive tidsbegränsad anställning än män. Drygt hälften av kvinnorna och drygt en femtedel av männen är anställda i sådana anställningar. Som framgår av tabell 3.4 har både andelen kvinnor och män i deltid- respektive tidsbegränsade anställningar ökat något under perioden 2003–2006.

Tabell 3.5 Deltidsarbete 2003–2006

Andel deltidarbetande i procent av samtliga anställda

År	Kvinnor	Män
2003	40,0	10,6
2004	40,8	11,4
2005	39,5	9,9
2006	39,9	10,0

Källa: AKU

Av alla anställda kvinnor arbetade 40 procent deltid mot 10 procent av alla anställda män under 2006. Under perioden 2003–2006 har förändringarna endast varit marginella, se tabell 3.5. Totalt för båda könen arbetar var fjärde anställd deltid enligt Statistiska centralbyråns arbetskrafts undersökning (AKU).

Tabell 3.6 Tidsbegränsad anställning 2003–2006

Antal anställda som har tidsbegränsad anställning i procent av samtliga anställda

År	Kvinnor	Män
2003	17,0	12,3
2004	16,8	13,5
2005	17,6	13,9
2006	18,8	14,8

Källa: AKU

Kvinnor har i högre omfattning tidsbegränsade anställningar än män. Drygt var sjätte anställd kvinna och var sjunde anställd man hade en tidsbegränsad anställning under 2006. Andelen med tidsbegränsad anställning har ökat något för

både kvinnor och män under perioden 2003–2006.

Nya regler om tidsbegränsad anställning m.m.

Den 3 april 2007 överlämnade regeringen propositionen Bättre möjligheter till tidsbegränsad anställning m.m.(prop. 2006/07:111) till riksdagen. I propositionen, som den 31 maj 2007 antogs av riksdagen, föreslås ändringar i lagen (1982:80) om anställningsskydd och semesterlagen (1977:480).

I den del som avser anställningsskyddslagen innebär förslaget att avtal om tidsbegränsad anställning skall få träffas för allmän visstidsanställning, för vikariat, för säsongsarbete och när arbetstagaren fyllt 67 år. En allmän visstidsanställning skall övergå till en tillsvidareanställning om arbetstagaren under en femårsperiod har varit anställd i sådan anställning hos samma arbetsgivare i sammanlagt mer än två år. Även för en arbetstagare som under en femårsperiod har varit anställd hos samma arbetsgivare som vikarie i sammanlagt mer än två år skall anställningen övergå till en tillsvidareanställning. Kvalifikationstiden för företrädesrätt till återanställning skall även fortsättningsvis vara sammanlagt mer än 12 månader under de senaste tre åren. Detsamma gäller för kvalifikationstiden för rätt till besked om att en tidsbegränsad anställning inte kommer att fortsätta. Även bestämmelserna om säsongsanställdas företrädesrätt till återanställning och rätt till besked att de inte kommer att få fortsatt anställning vid den nya säsongens början skall fortsätta att gälla. Arbetsgivare skall vidare vara skyldiga att lämna information om lediga tillsvidareanställningar och provanställningar direkt till föräldralediga arbetstagare med tidsbegränsad anställning endast om arbetstagaren begärt det. Vidare skall arbetstagare inte få tillgodoräkna sig extra anställningstid på grund av viss uppnådd ålder i några olika situationer.

I den del som avser semesterlagen innebär förslaget att ledighet för vård av allvarligt sjukt barn då tillfällig föräldrapenning betalas ut skall vara semesterlönegrundande i den mån frånvaron under intjänandeåret inte överstiger 120 dagar eller för ensamstående förälder 180 dagar. Därutöver görs med anledning av ändringarna i lagen om anställningsskydd en

följdändring i fråga om möjligheten att vid kortvarig tidsbegränsad anställning träffa avtal om att arbetstagare inte skall ha rätt till semesterledighet.

Ändringarna trädde i kraft den 1 juli 2007. Bestämmelsen om när en tidsbegränsad anställning som vikarie övergår till en tillsvidareanställning träder dock i kraft först den 1 januari 2008. Vissa övergångsbestämmelser kommer att gälla.

Arbetstagarinflytande vid gränsöverskridande fusioner

Hösten 2005 antog EU-parlamentet och ministerrådet direktiv 2005/56/EG av den 26 oktober 2005 om gränsöverskridande fusioner av bolag med begränsat ansvar. Direktivet innehåller bland annat regler om arbetstagares rätt till viss information och medverkan vid gränsöverskridande fusioner. Den 20 juni 2007 fattade regeringen beslut om en lagrådsremiss med bland annat förslag om hur direktivets bestämmelser om arbetstagares medverkan vid överskridande fusioner skall genomföras i svensk rätt. Förslagen föreslås träda i kraft den 15 december 2007.

Integritet i arbetslivet

Den tidigare regeringen tillkallade i maj 2006 en särskild utredare (dir 2006:55) med uppdrag att lämna förslag till lagreglering av den personliga integriteten i arbetslivet. Uppdraget var planerat att redovisas senast den 15 januari 2008. Den 28 juni 2007 fattade regeringen beslut om tilläggsdirektiv till Utredningen om Integritetsskydd i arbetslivet (dir 2007:106). Enligt tilläggsdirektiven har utredningstiden förlängts. Utredaren skall i stället redovisa sitt uppdrag senast den 1 oktober 2008.

Arbetstidsförkortningsförsöket

Den tidigare regeringen uppdrog i januari 2005 åt Arbetslivsinstitutet att genomföra ett försök med arbetstidsförkortning (dnr. N2005/261/ARM). Försöket avsåg att studera arbetstidens effekter på arbetstagarnas hälsa och således har inga samhällsekonomiska konsekven-

ser beaktats. Försöket har avslutats och avrapporterades i mars 2007 (dnr. A2007/3784/ARM). Slutrapporten visar, att inom ramen för försöket genomförd arbetstidsförkortning, har påverkan på fysiologisk hälsa endast varit marginell och ingen påverkan på sjukfrånvaron. Däremot visade försöket på en positiv effekt avseende försöksdeltagarnas självskattade hälsa.

Internationella arbetsorganisationen (ILO)

ILO:s högsta beslutande organ, Internationella arbetskonferensen, antog i juni 2007 en konvention (nr. 188) och en rekommendation (nr. 199) om arbetsvillkor inom fisket.

Regeringen avser att i skrivelse år 2008 förelägga de två instrumenten för riksdagen.

Regeringen beslutade den 24 maj 2007 om en sammanhållen svensk ILO-strategi. Strategin syftar till att ange prioriteringar och förslag till åtgärder för regeringens ILO-arbete för perioden 2007–2009.

Analys och slutsatser

De insatser som gjorts inom det arbetsrättsliga området avser i första hand lagstiftningsåtgärder, både i form av nationella initiativ och som ett resultat av internationellt samarbete. Inom EU aktualiseras arbetsrättsliga frågor även i samband med t ex reglering på det bolagsrättsliga området och frågor kopplade till arbetskraftens rörlighet på arbetsmarknaden.

De arbetsrättsliga reglerna i Sverige ger enligt regeringens mening förutsättningar för att kombinera trygga förhållanden på arbetsmarknaden med en hög sysselsättningsnivå. Regeringen anser att grunderna för arbetsrätten bör bestå också framöver.

Regeringen slår vidare vakt om den svenska modellen, där förhållandena på arbetsmarknaden i hög grad regleras genom avtal mellan arbetsmarknadens parter.

Det ska vara lätt att anställa. Den ovan beskrivna reformen av regleringen av tidsbegränsade anställningar m.m. genomfördes bl. a. i syfte att underlätta och öka företagets incitament att anställa och att öka flexibiliteten i regelverket. Samtidigt ges arbetstagare som under en längre tid haft tidsbegränsad

anställning genom regeln om automatisk övergång en rimlig trygghet. Det minskar också möjligheterna till missbruk av på varandra följande visstidsanställningar. Även skyddet för vikarier stärks jämfört med idag och möjligheten att vikariatsanställningar missbrukas minskas. Säsongsanställning fortsätter att vara en möjlighet och tidsfristerna avseende företrädesrätt återställs. Regelverket har dessutom förenklats.

En central del av regeringens politik är att bryta utanförskapet och att skapa fler jobb. Regeringens utgångspunkt är att en förenkling av lagstiftningen och färre restriktioner för tidsbegränsad anställning på det sätt som nu kommer att genomföras underlättar rekrytering och nyanställningar och därmed kan bidra till att fler arbetstillfällen skapas. Tidsbegränsade anställningar är en viktig bro in i arbetslivet för unga och andra utan eller med liten arbetslivserfarenhet. Anställningar på begränsad tid, som komplement till tillsvidaranställningar, gör det möjligt för grupper som står långt från arbetsmarknaden att etablera sig och få arbetslivserfarenhet. Samtidigt är det viktigt att arbetsgivare ges möjlighet till ett mer långsiktigt åtagande än i dagens system, så att arbetstagaren får ordentlig yrkeserfarenhet. Genom att ta bort den dubbla anställningstiden vid beräkningen av anställningstid för äldre arbetstagare i vissa situationer undanröjs den negativa effekt bestämmelserna kan ha för rörligheten på arbetsmarknaden. Det kan även antas att reglerna försvårat för äldre arbetskraft att få anställning. Bestämmelserna kan dessutom ha verkat åldersdiskriminerade i förhållande till yngre. Nuvarande möjlighet till avsteg från anställningsskyddslagens regler genom kollektivavtal behålls. Detta gör det möjligt för arbetsmarknadens parter att anpassa regelverket till särskilda behov inom olika branscher och sektorer. De nya reglerna i lagen om anställningsskydd skapar enligt regeringens mening förutsättningar för fler arbetstillfällen och tillväxtpöjligheterna för företagen ökar därmed.

3.3.3 Resultatredovisning för verksamhetsområde Lönebildning

Målet för verksamhetsområdet är en lönebildning i samhällsekonomisk balans samt

arbetsfred. Resultatbeskrivningen i det följande görs i förhållande till detta mål.

Följande indikatorer utgör en del i bedömningsunderlaget för insatserna inom verksamhetsområdet:

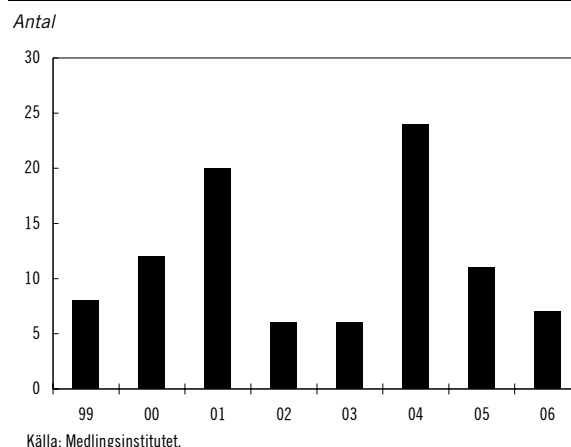
- Antalet medlingsärenden i avtalsförhandlingar på riksnivå där medlare har förordnats av Medlingsinstitutet. Källa: Medlingsinstitutet.
- Antal förlorade arbetsdagar på grund av konflikt. Källa: Medlingsinstitutet.
- Totala löneutvecklingen per timme inom näringslivet i förhållande till euroområdet och USA. Källa: Eurostat.
- Löneutvecklingen per timme för hela arbetsmarknaden. Källa: Medlingsinstitutet.

Resultat

Medlingsinstitutet förordnar särskilda medlare i förhandlingar mellan förbundsparter om rikstäckande avtal samt fasta medlare för ett år i taget med uppdrag att medla i lokala tvister mellan enskilda oorganiserade arbetsgivare och arbetstagarorganisationer.

Under 2006 berördes endast en mindre del av arbetsmarknaden av omförhandlingar av kollektivavtal. Endast 41 avtal har slutits på förbunds nivå. Antalet anställda som berördes var 54 000 inklusive 40 000 anställda som omfattades av avtal som löpte ut under 2005. De flesta avtalen under 2006 berörde sektorerna vård och omsorg samt delar av transportsektorn. Av de 41 avtal som slöts under 2006 förhandlades fem inom ramen avtal om förhandlingsordning, (varav fyra avtal inom försäkringsbranschen och ett avtal inom trädgårdsanläggningsbranschen). I de övriga förhandlingarna utsåg Medlingsinstitutet efter samtycke från parterna särskilda medlare vid sju tillfällen. Varsel om stridsåtgärder förelåg i samtliga dessa fall. De sju medlingsärendena fördelade sig på följande branscher: sjöfarten (3), flyget (2), renhållning (1) samt ett rikstäckande företagsavtal inom skolan. Medlingsinsatserna föranleddes i huvudsak av oenighet om löner och andra ersättningar. Inte någon av de varslade stridsåtgärderna verkställdes. I de flesta fallen löstes tvisterna under varseltiden och i något fall sköts åtgärderna upp efter hemställan från medlarna.

Diagram 3.11 Antal medlingsärenden i riksavtalsförhandlingar där Medlingsinstitutet/Statens förlikningsmännaexpedition förordnat medlare 1999–2006

Även om det kan konstateras att antalet konflikter och medlingsinsatser har varit få på förbunds nivå har antalet varsel som anmälts av en part eller ärenden där part begärt medling hos Medlingsinstitutet ökat markant. Antalet nya ärenden var totalt 138 under 2006. De senaste fem åren har genomsnittet uppgått till knappt 80 ärenden. Trenden att antalet ärenden för de fasta medlarna har stabiliserat sig på en förhållandevis låg nivå har brutits. Förändringen har två huvudsakliga förklaringar. Den ena är LO-förbundens ökade aktivitet på kollektivavtalsområdet. Till detta kan hänföras Hotell- och Restauranganställdas förbunds avtalskampanj i Göteborg, där förbundet under det sista halvåret 2006 har tecknat kollektivavtal med ett femtiotal restauranger. Totalt 19 av dessa avtal har tillkommit efter varsel om stridsåtgärder och i vissa fall medling. Den andra förklaringen är en kraftigt ökad aktivitet från syndikalisterna, Sveriges Arbetares Centralorganisation (SAC). Syndikalisternas varsel registreras som ärenden, men föranleder ytterst sällan medlingsinsatser.

Av sammanlagt 100 avtalstvister på lokal nivå förelåg varsel om stridsåtgärder i 98 fall. I 17 tvister förekom varsel om sympatiåtgärder. Arbetstagarorganisationerna stod för samtliga förekommande varsel. Stridsåtgärder verkställdes i 18 av de 98 tvisterna. Sympatiåtgärder genomfördes i 4 fall. Tvisterna löstes som regel i nära anslutning till att stridsåtgärderna trätt i kraft, genom att kollektivavtal träffades direkt mellan parterna eller genom att arbetsgivaren begärde inträde i en arbetsgivarorganisation. Totalt behandlades 100 ärenden om tecknande av kollektivavtal av de fasta medlarna.

I rollen som statistikansvarig myndighet för den officiella lönestatistiken har Medlingsinstitutet fått ökade krav på analys av statistikmaterialet och ökade krav på statistikens omfattning från EU. För att möta dessa krav har Medlingsinstitutet utökat antalet anställda vid statistikfunktionen med en person.

Måluppfyllelsen för Medlingsinstitutets verksamhet får betraktas som god givet de befogenheter och resurser institutet förfogar över.

Analys och slutsatser

Sedan slutet av 1990-talet har lönebildningen fungerat relativt väl med få konflikter i en internationell jämförelse. Fortfarande är dock löneökningstakten högre än i Sveriges viktigaste konkurrentländer, (se diagram nedan). Trots de snabbare ökningarna av arbetskraftskostnaderna har den svenska konkurrenskraften de senaste åren kunnat upprätthållas tack vare en snabb produktivitet utveckling. Det går dock inte att förutsätta att samma snabba produktivitet utveckling kan upprätthållas framöver. Ett stort ansvar vilar således på arbetsmarknadens parter för att hålla löneökningar på en nivå som är långsiktigt samhällsekonomiskt hållbar. Parterna ansvarar samtidigt för att osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män inte ska förekomma. Under 2006 har visserligen antalet tvister om kollektivavtal ökat, men detta kan inte sägas spegla ett hårdnande klimat på arbetsmarknaden. Snarast är ökningen resultatet av en ökad aktivitet hos några arbetstagarorganisationer när det gäller att teckna kollektivavtal. Sett i ett tioårsperspektiv har antalet förlorade arbetsdagar på grund av konflikter på arbetsmarknaden minskat, (se tabeller nedan).

Tabell 3.7 Förlorade arbetsdagar på grund av konflikt 2001–2006

Antal						
2001	2002	2003	2004	2005	2006	
11 100	800	627 500	14 600	568	1 971	

Källa: Medlingsinstitutet

Tabell 3.8 Totala löneutvecklingen per timme inom näringslivet 2001–2006

Procentuell förändring från föregående år 2001–2006

År	Sverige	Euroområdet	USA
2001	4,7	4,1	3,8
2002	3,7	3,5	3,3
2003	3,5	2,7	2,9
2004	3,2	2,5	2,5
2005	3,3	2,3	2,4
2006	3,0	2,8	2,9

Källa: Eurostat

Tabell 3.9 Löneutvecklingen för hela arbetsmarknaden 2001–2006

Procentuell förändring från föregående år

2001	2002	2003	2004	2005	2006
4,4	4,1	3,5	3,3	3,1	3,1

Källa: Medlingsinstitutet

Under perioden 2002–2006 ökade lönerna i måttlig takt. Delvis kan detta förklaras av att den konkurrensutsatta industrins avtal var normgivande under dessa år och att resursutnyttjandet på arbetsmarknaden var lågt. Sedan 2005 har emellertid både antalet arbetade timmar och antalet sysselsatta utvecklats positivt och resursutnyttjandet har därför successivt ökat. Situationen på arbetsmarknaden är en av orsakerna till att 2007 års avtalsrörelse, som berör omkring 80 procent av alla arbetstagare, har genomförts i ett för arbetstagarna mer gynnsamt läge än 2004 års stora avtalsomgång. I 2007 års ekonomiska vårproposition gjordes därför bedömningen att årets avtalsrörelse skulle resultera i högre avtal än 2002 och 2004.

Det faktum att ingångna avtal ligger på en hög nivå i relation till det löneutrymme som ges av produktivitet utvecklingen i svensk industri och prisutvecklingen i vår omvärld ger anledning att reflektera över arbetsmarknadens funktionssätt och lönebildningens bestämningsfaktorer. Trots att sysselsättningen ökat kraftigt står många människor fortfarande utan arbete. Enligt ekonomisk teori bör detta verka återhållande på löneutvecklingen. Årets avtalsrörelse stämmer till eftertanke eftersom snabbt stigande lönekostnader kan hämma sysselsättningen trots att många människor fortfarande saknar arbete.

Medlingsinstitutets inverkan på lönebildningen bör i första hand ses som det samlade resultatet av myndighetens arbete med att tillvarata och vidmakthålla den samsyn som finns bland arbetsmarknadens parter om den

konkurrensutsatta sektorns lönenormerande roll i ett långsiktigt perspektiv.

3.4 Revisionens iakttagelser

Revisionsberättelse och revisionsrapport

Riksrevisionen har lämnat revisionsberättelse med invändning till Arbetslivsinstitutet i vilken man konstaterar att genomförd revision har gett tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis för nedanstående uttalande.

Riksrevisionen har följande invändning mot att Arbetslivsinstitutet vid sin värdering av tillgångar och skulder inte har beaktat beslutet om avveckling av myndigheten. Det föreligger därför väsentliga fel i myndighetens årsredovisning avseende balansposter och därmed påverkan på årets kapitalförändring samt redovisning mot anslag. Riksrevisionen bedömer på grund av detta att årsredovisningen sammantaget till väsentliga delar inte ger en rättvisande bild av myndighetens ekonomiska ställning och resultat.

Årsredovisningen har i övrigt upprättats i enlighet med förordningen om myndigheters årsredovisning och budgetunderlag, regleringsbrev och övriga beslut för myndigheten.

Riksrevisionen har lämnat revisionsrapport för Arbetslivsinstitutet för 2006 i vilken man rekommenderar att Arbetslivsinstitutet i samband med upprättande av årsredovisningen per 2007-06-30 beaktar, bedömer och värderar samtliga förhållanden som bör påverka myndighetens slutliga årsredovisning. Regeringen har tagit del av Riksrevisionen uttalande och förslag till åtgärd.

Riksrevisionen har lämnat revisionsberättelser utan invändning till Arbetsmiljöverket, Arbetsdomstolen, Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar och Medlingsinstitutet d.v.s. Riksrevisionen har bedömt att myndigheternas årsredovisningar för räkenskapsåret 2006 i allt väsentligt är rättvisande. Riksrevisionen har inte lämnat några revisionsrapporter för ovanstående myndigheter.

3.5 Politikens inriktning

3.5.1 Utgångspunkter

Ett långsiktigt hållbart arbetsliv

Människors vilja till arbete måste uppmuntras. Alla människor som kan och vill arbeta ska få möjlighet att göra det utifrån sina förutsättningar. Det innebär att utanförskapet för dem som står utanför arbetsmarknaden och arbetslivet måste brytas och att fler måste komma i arbete.

Arbetsmiljön och de övriga arbetsvillkoren har stor betydelse för att göra detta möjligt. Arbetsmiljöarbetet skall förebygga ohälsa och olycksfall, men kan också bidra till att utveckla verksamhet och individer. Arbetsrätten skall garantera en grundläggande trygghet för arbetstagarna samt flexibilitet och inflytande. Arbetsvillkoren kan därmed främja ett långsiktigt hållbart arbetsliv som gör det möjligt för så många som möjligt att träda in på, utvecklas och kvarstå på arbetsmarknaden. Arbetsförhållandena måste därvid vara sådana att de inte utestänger vissa grupper eller personer från arbete. Det bör, t.ex. genom olika åtgärder för att anpassa arbetsförhållandena eller genom andra partsgemensamma lösningar, skapas förutsättningar för äldre att stanna kvar i arbetslivet längre upp i åren. Diskriminering vid eller under anställning måste vidare motverkas.

Ett arbetsliv i förändring

En globalisering av ekonomin med ett ökat internationellt beroende och därmed en ökad konkurrens och ökade krav på effektivitet och produktivitet, teknikutveckling samt den demografiska utvecklingen med en allt mindre andel av befolkningen i arbetsför ålder och en ökande andel äldre i befolkningen är några viktiga förändringsfaktorer för samhälle och näringsliv. Arbetsförhållandena har stor betydelse för att möta denna utveckling. Goda arbetsvillkor kan bidra till en ökad produktivitet och därmed till tillväxt och sysselsättning.

Samverkan med andra politikområden

Arbetslivspolitikerna skall stärkas och förnyas. Det bör skapas förutsättningar för den att samverka med arbetsmarknadspolitikerna och andra politikområden på ett effektivt sätt för att uppnå såväl fler som bättre jobb och för att bryta utanförskapet för dem som står utanför

arbetsmarknaden och arbetslivet. Det innebär att det skapas förutsättningar för ett långsiktigt arbetsliv som förebygger utslagning till följd av ohälsa och olycksfall, skapar trygghet och där så många som möjligt, även de som står långt från arbetsmarknaden, kan träda in, kvarstå och utvecklas på arbetsmarknaden.

Centrala utgångspunkter samt medel och aktörer

En god arbetsmiljö med hänsyn till teknik, arbetsorganisation och arbetets innehåll där utrymme ges för inflytande, ansvar, lärande i arbetet och kreativitet kan utveckla verksamheten och därmed skapa förutsättningar för tillväxt och fler arbeten. En viktig del i detta är att arbetsmiljöarbetet integreras i verksamhetens planering, styrning och drift på ett systematiskt sätt.

Det är regeringens uppfattning att den goda arbetsplatsen inte bara innebär en arbetsmiljö som är fri från risker för att skadas eller drabbas av sjukdom eller trygghet att få behålla anställningen. Det skall även finnas möjligheter för de anställda att delta och utvecklas utifrån individuella förutsättningar.

Kunskapsbildning, bl. a. genom forskning och utveckling, samt spridning av kunskaper och resultat av kunskapsbildningen behövs för att kunna följa och analysera arbetslivets utveckling och utforma den nödvändiga politiken samt för att förstärka arbetsplatsernas förmåga att hantera arbetslivsfrågorna i praktiken. Det är därför viktigt att kunskapsbildningen inom arbetslivet kan fortsatt ha en stark ställning och att resultaten kan tillgodogöras i den praktiska verksamheten. Spridningen av kunskaper liksom utbildning i arbetsmiljö är medel för att öka medvetenheten hos arbetsgivare och arbetstagare om arbetsvillkorens betydelse för såväl trygghet, hälsa och säkerhet som verksamheternas resultat och utveckling.

På arbetslivsområdet är lagstiftning det huvudsakliga medlet för att slå fast de grundläggande kraven för att skapa trygghet i arbetet samt för att förebygga ohälsa och olycksfall och för att skapa en bra arbetsmiljö i övrigt. I det fortsatta arbetet med lagstiftningen är även regelförenklingsfrågorna viktiga. Det är viktigt att innebörd och sammanhang tydligt framgår för dem som reglerna riktar sig till.

Det är i det lokala arbetet på arbetsplatserna i samverkan mellan arbetsmarknadens parter som arbetsvillkoren närmare utformas. Arbetsmark-

nadens parter har viktiga uppgifter när det gäller utbildning, opinionsbildning, informationsverksamhet, kunskapsbildning och kunskapsspridning samt framförhandlande av avtal i övrigt. Det är viktigt att de enskilda individernas ansvar, inflytande och skaparkraft samtidigt tas till vara.

Inom det europeiska samarbetet bör höga arbetsmiljökrav värnas mot bakgrund av principen att en bristfällig arbetsmiljö inte får vara ett konkurrensmedel på marknaden, varken nationellt eller inom EU:s gemensamma marknad. Det ställer krav på enhetliga kravnivåer.

Med hänsyn till statens och arbetsmarknadsparternas olika roller och ansvar på arbetslivsområdet är det regeringens uppfattning att arbetslivspolitikens inriktning i så stor utsträckning som möjligt bör vila på en trepartssamverkan och en samsyn när det gäller de principiella utgångspunkterna för denna politik. Det gäller såväl den nationella politiken som europapolitiken. Den svenska modellen med självständiga, starka och ansvarstagande arbetsmarknadsparter har visat sig vara konkurrenskraftig.

3.5.2 Förnyelse av arbetsmiljöpolitiken

Det har påbörjats ett arbete inom Arbetsmarknadsdepartementet med att ta fram ett underlag för regeringens framtida arbetsmiljöpolitik som ska utgå bl.a. från de under 3.5.1 redovisade utgångspunkterna. Arbetet kommer att utföras i en bred samverkan och diskussion med berörda aktörer och parter. En bärande utgångspunkt för arbetet är att skapa förutsättningar för fler samt bättre och mer utvecklande arbeten samtidigt som utanförskapet för dem som står långt från arbetsmarknaden skall kunna brytas.

3.5.3 Företagshälsovård

Företagshälsovården har en viktig roll i det förebyggande arbetsmiljöarbetet. Företagshälsovården bör också i högre utsträckning kunna fungera som ett stöd i återgången till arbete och som en länk mellan arbetsplatsen och hälso- och sjukvården. Ett utvidgat uppdrag till företagshälsovården i dessa delar bör även bidra till att företagshälsovårdens förebyggande roll kan utvecklas. Regeringens syn på den framtida

utvecklingen av företagshälsovården liksom insatser för en förstärkt företagshälsovård beskrivs närmare under utgiftsområde 10 avsnitt 3.6.2.

3.5.4 Flexibilitet, trygghet och inflytande i arbetslivet

Målet för verksamhetsområdet arbetsrätt är en arbetsrätt som skapar förutsättningar för ett arbetsliv som tillgodoser både arbetstagarnas och arbetsgivarnas behov av flexibilitet, trygghet och inflytande. Arbetsrätten är en betydelsefull del av arbetslivspolitikerna.

I målet ligger bl.a. att det både för kvinnor och män ska vara möjligt att förena arbetsliv och privatliv under alla faser av livet med hänsyn till den enskildes förutsättningar.

Ett väl balanserat och förutsägbart arbetsrättsligt system är även en viktig förutsättning för en hållbar tillväxt och full sysselsättning. Den arbetsrättsliga lagstiftningen ska utgöra en stabil grund för förhållandena på arbetsmarknaden.

Ett sunt och vitalt arbetsliv samt trygghet för arbetstagarna är avgörande beståndsdelar för tillväxt. Det är viktigt med goda relationer på arbetsmarknaden, så att arbetstagarna kan känna sig trygga och arbetsgivarna vågar anställa. Det arbetsrättsliga regelverket skall vara utformat på ett sätt som både arbetsgivare och arbetstagare kan ställa sig bakom. Arbetsmarknadens parter ska ha möjlighet att göra anpassningar av gällande regler genom avtal där det är lämpligt.

Alla människor som kan och vill arbeta ska få möjlighet att göra detta utifrån sina förutsättningar. De arbetsrättsliga reglerna i Sverige ger förutsättningar för att kombinera trygga förhållanden på arbetsmarknaden med en hög sysselsättning. Regeringen anser att grunderna för arbetsrätten bör bestå också framöver. Regeringen slår vidare även framdeles vakt om den svenska modellen, där förhållandena på arbetsmarknaden i första hand regleras genom avtal mellan arbetsmarknadens parter.

Majoriteten av dem som arbetar på den svenska arbetsmarknaden har tillsvidareanställningar. Regeringen anser att tillsvidareanställningar ska vara grunden på arbetsmarknaden. Samtidigt spelar tidsbegränsade

anställningar också en mycket viktig roll. Det ska vara enkelt att anställa. En reform av regleringen av tidsbegränsade anställningar m.m. har, så som aviserades i förra årets budgetproposition, nyligen genomförts. Regeringen har för närvarande inte för avsikt att initiera andra större förändringar av det arbetsrättsliga regelverket.

Regeringens översyn av Arbetsdomstolen gäller frågor rörande ett utvidgat system med prövningstillstånd, ordförandenas anställningsformer samt domstolens sammansättning i diskrimineringsstvister. I Ds 2007:17 föreslås att systemet med prövningstillstånd utvidgas till att gälla alla tingsrättsavgöranden som överklagas till Arbetsdomstolen. Promemorian remissbehandlas t.o.m. den 1 oktober 2007. Förslag rörande ordförandenas anställningsformer och domstolens sammansättning i diskrimineringsstvister har lämnats i SOU 2006:22.

3.5.5 Lönebildning

Lönebildningen har en avgörande betydelse för den samhällsekonomiska utvecklingen. Sysselsättningen och inflationstrycket i ekonomin påverkas i stor utsträckning av hur väl lönebildningen fungerar. Löneökningar leder till att företagets produktionskostnader ökar. Möjligheterna för företagen att vältra över ökade kostnader på produktpriserna är små. Detta beror på dels en hårdnande internationell konkurrens som pressar priserna, dels en penningpolitik som syftar till prisstabilitet. Det finns ett direkt samband mellan löneökningarnas storlek och sysselsättningsutvecklingen. Givet produktivitetens utvecklingstakten kan Sverige inte ha snabbare löneökningar än våra konkurrentländer utan att det påverkar sysselsättningen negativt. Formerna för lönebildningen är, enligt regeringens mening, i första hand en fråga för arbetsmarknadens parter. Avtal är att föredra framför lagstiftning, eftersom ett brett samförstånd mellan parterna skapar stabilitet och legitimitet åt träffade överenskommelser. Därutöver behövs ett bra regelverk som fastställer spelreglerna för lönebildningen och stärker förutsättningarna för en väl fungerande lönebildning. I detta ingår regler om bland annat stridsåtgärder, medling och förbud mot osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män.

4 Budgetförslag inom arbetslivsområdet

4.1 23:1 Arbetsmiljöverket

Tabell 4.1 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2006	Utfall	660 331	Anslags- sparande	12 265
2007	Anslag	626 306 ¹	Utgifts- prognos	618 805
2008	Förslag	592 983		
2009	Beräknat	560 027 ²		
2010	Beräknat	544 170 ³		

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2007 års ekonomiska vårproposition (bet. 2006/07:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 548 297 tkr i 2008 års prisnivå.

³ Motsvarar 518 926 tkr i 2008 års prisnivå.

Anslaget avser kostnader för personal, lokaler samt för övrig förvaltning vid Arbetsmiljöverket. Den huvudsakliga verksamheten är tillsynsverksamhet, kriterieverksamhet, bidrag för den regionala skyddsombudsverksamheten samt vissa utgifter avseende företagshälsovård.

Utgifter och anslagssparande 2006

Den del av utgifterna under anslaget som avser Arbetsmiljöverkets förvaltning uppgick till 559 miljoner kronor 2006, vilket kan jämföras med 534 miljoner kronor 2005. I stort sett hela ökningen av anslagsförbrukningen av förvaltningsanslaget hänför sig till personalkostnader. Antalet årsarbetskrafter har ökat med 15 personer under 2006. Arbetsmiljöverket rekryterade 56 personer, varav 27 arbetsmiljöinspektörer. Antalet anställda den 31 december 2006 var totalt 866.

Utgifterna för den regionala skyddsombudsverksamheten uppgick till 101 miljoner kronor

under föregående år, vilket motsvarade 2005 års förbrukning.

Arbetsmiljöverket hade ett utgående anslagssparande på drygt 12 miljoner kronor vid utgången av 2006, dvs. cirka 2 procent av tilldelat förvaltningsanslag. Anslagssparandet är följderna av besparingar som gjorts för att klara omställningen med anledning av kommande minskningar av anslagstilldelningen.

Anvisade resurser 2007

För 2007 har regeringen tilldelat drygt 507 miljoner kronor för Arbetsmiljöverkets förvaltning, vilket är drygt 50 miljoner kronor lägre jämfört med föregående år, och knappt 102 miljoner kronor för den regionala skyddsombudsverksamheten. Övriga medel avser företagshälsovården.

På tilläggsbudget i samband med 2007 års ekonomiska vårproposition minskade anslaget sammantaget med 12,6 miljoner kronor för att finansiera det ökade resursbehovet under anslag 23:2 *Arbetslivsinstitutet*. Tilläggsbudgeten bestod bl.a. av en ökning av resurserna för Arbetsmiljöverket med 2,6 miljoner kronor med anledning av att verket tar över ansvaret för den toxikologiskt inriktade kriterieverksamheten från Arbetslivsinstitutet. Samtidigt minskades de medel under anslaget som står till regeringens disposition med 15,2 miljoner kronor, vilket därmed inte påverkar Arbetsmiljöverkets verksamhet.

Prognosen för förvaltningskostnaderna 2007 uppgår till knappt 503 miljoner kronor, för den regionala skyddsombudsverksamheten till drygt 101 miljoner kronor och för viss verksamhet

inom företagshälsovården beräknas utgifterna till knappt 15 miljoner kronor.

Regeringens riktlinjer till Arbetsmiljöverket avseende anpassningen till de minskade anslagen innebär att den regionala tillsynen, så långt som möjligt, inte ska belastas. Antalet årsarbetskrafter beräknas minska med cirka 100 under 2007 till följd av neddragningarna inom verket.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 4.2 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2006	72	61	11
Prognos 2007	20	20	0
Budget 2008	20	20	0

Arbetsmiljöverkets offentligrättsliga verksamhet har bestått av verksamhet som rör anmälan/tillstånd angående genetiskt modifierade mikroorganismer. Verksamheten omsatte drygt 70 000 kronor 2006. Arbetsmiljöverket beslutade under 2006 att ändra i föreskriften om innesluten användning av genetiskt modifierade mikroorganismer. Beslutet innebär att verket fr.o.m. den 1 juli 2006 inte tar ut någon avgift för nya anmälningar och ansökningar avseende sådan verksamhet.

Tabell 4.3 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2006 (varav tjänsteexport)	34 612	36 391	-1 779
Prognos 2007 (varav tjänsteexport)	23 029	24 752	-1 723
Budget 2008 (varav tjänsteexport)	21 000	21 500	-500

Uppdragsverksamheten omfattar huvudsakligen den särskilda informationsverksamheten, men även försäljning från informationssystemet om arbetsskador (ISA).

Den särskilda informationsverksamheten består främst av försäljning av verkets föreskrifter.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Arbetsmiljöverket beslutar om bidrag under anslaget för den regionala skyddsombudsverksamheten som medför utgifter kommande budgetår. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att för anslaget under 2008 ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 18 391 000 kronor under 2009.

Vidare har en kommitté inrättats med uppdrag att utreda och lämna förslag om framtida huvudmannaskap samt att tillfälligtvis bedriva företagshälsovårdsutbildning. För att företagshälsovårdsutbildningen ska kunna upprätthållas har medel för ändamålet avsats under anslaget 23:1 *Arbetsmiljöverket*. Kommittén upphandlar utbildningar som sträcker sig till och med 2009 och regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att för anslaget under 2008 ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 20 000 000 kronor under 2009.

Regeringen föreslår att bemyndiganderamen för 2008 totalt ska uppgå till högst 38 391 000 kronor avseende behov av framtida anslag under 2009.

Tabell 4.4 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2006	Prognos 2007	Förslag 2008	Beräknat 2009	Beräknat 2010
Ingående åtaganden	18 391	18 391	38 391	38 391	
Nya åtaganden	18 391	38 391	28 391		
Infriade åtaganden	-18391	-18391	-28 391	-38 391	
Utestående åtaganden	18 391	38 391	38 391		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	18 550	38 550	38 391	-	-

Regeringens övervägande

Regeringen har aviserat om ytterligare minskningar för Arbetsmiljöverkets anslag 2008 och 2009. Förslagen minskning 2008 är 50 miljoner kronor och beräknad minskning för 2009 är 105 miljoner kronor jämfört med 2007.

På anslaget finns det även beräknat 10 miljoner kronor per år till kriterieverksamhet för 2008 respektive 2009.

Till regeringens disposition, avseende i huvudsak företagshälsovård, finns det beräknat 20 miljoner kronor 2008, 30 miljoner kronor 2009 samt 10 miljoner kronor från och med 2010.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 592 983 000 kronor för 2008. Regeringen beräknar ett ramanslag om 560 027 000 kronor för 2009 respektive 544 170 000 kronor för 2010.

Tabell 4.5 Härledning av anslagsnivån 2008–2010, för 23:1 Arbetsmiljöverket

Tusental kronor

	2008	2009	2010
Anvisat 2007¹	638 906	638 906	638 906
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	4 278	18 038	35 567
Beslut	-50 201	-96 917	-130 303
Förslag/beräknat anslag	592 983	560 027	544 170

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2006 (bet. 2006/07:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2007 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

4.2 23:2 Arbetsdomstolen

Tabell 4.6 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2006	Utfall	25 293	Anslags- sparande	326
2007	Anslag	25 083 ¹	Utgifts- prognos	24 650
2008	Förslag	25 280		
2009	Beräknat	25 871 ²		
2010	Beräknat	26 549 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2007 års ekonomiska vårproposition (bet. 2006/07:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 25 280 tkr i 2008 års prisnivå.

³ Motsvarar 25 280 tkr i 2008 års prisnivå.

Anslaget avser kostnader för personal, lokaler samt för övrig förvaltning vid Arbetsdomstolen. Den huvudsakliga verksamheten är att pröva arbetsrättsliga tvister, dvs. tvister mellan arbetsgivare och arbetstagare.

Myndighetsspecifika resultat

Antalet mål som kom in till Arbetsdomstolen minskade under 2006 jämfört med tidigare år och låg för första gången sedan 2002 under 400 stycken, se tabell 4.7. Minskningen hänförelse sig huvudsakligen till de mål där Arbetsdomstolen är första och enda instans, s.k. A-mål. Arbetsdomstolen har inte kunnat finna någon särskild förklaring till minskningen av antalet inkomna mål. Antalet inläggande mål minskade jämfört med 2005. Knappt 70 procent av de mål som kom in till domstolen under 2006 var s.k. A-mål, vilket ligger i nivå med såväl 2004 som 2005.

Tabell 4.7 Målstatistik för Arbetsdomstolen, 2004–2006

Antal			
	2004	2005	2006
Inkomna mål	439	413	393
Avgjorda mål	389	413	415
Antal domar och särskilt uppsatta beslut	111	131	129
Inneliggande mål vid årets slut	279	282	260

Källa: Arbetsdomstolen

Genomströmningstiderna har varit relativt konstanta under perioden 2004–2006, vilket framgår av tabell 4.8

Tabell 4.8 Genomströmningstid för mål vid Arbetsdomstolen 2004–2006

Antal månader			
	2004	2005	2006
A-mål, totalt	6	8	7
A-mål, avgjorda efter dom eller särskilt uppsatt beslut	12	12	13
B-mål, totalt	3	4	4
B-mål, avgjorda efter dom eller särskilt uppsatt beslut	10	11	9

Källa: Arbetsdomstolen

Analys och slutsatser

Arbetsdomstolen har fortfarande låga målbalanser, och de små skiftningarna i genomströmningstiderna torde ha sin förklaring i individuella förhållanden i de enskilda målen. Genomströmningstiderna är av betydelse för att bedöma om arbetsrättsliga tvister avgörs inom rimligt korta tider.

Regeringens övervägande

Regeringens översyn av Arbetsdomstolen gäller frågor rörande ett utvidgat system med prövningstillstånd, ordförandenas anställningsformer samt domstolens sammansättning i diskriminerings tvister. I Ds 2007:17 föreslås att systemet med prövningstillstånd utvidgas till att gälla alla tingsrättsavgöranden som överklagas till Arbetsdomstolen. Promemorian remissbehandlas t.o.m. den 1 oktober 2007. Förslag rörande ordförandenas anställningsformer och domstolens sammansättning i diskriminerings tvister har lämnats i SOU 2006:22.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 25 280 000 kronor för 2008. Regeringen beräknar ett ramanslag om 25 871 000 kronor för 2009 respektive 26 549 000 kronor för 2010.

Tabell 4.9 Härledning av anslagsnivån 2008–2010, för 23:2 Arbetsdomstolen

Tusental kronor			
	2008	2009	2010
Anvisat 2007 ¹	25 083	25 083	25 083
Förändring till följd av:			
Pris- och löneomräkning ²	197	788	1 466
Förslag/beräknat anslag	25 280	25 871	26 549

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2006 (bet. 2006/07:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2007 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

4.3 23:3 Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar

Tabell 4.10 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
År	Slagslag	Belopp	Notering	Belopp
2006	Utfall	55	Anslags-sparande	22
2007	Anslag	86 ¹	Utgifts-prognos	84
2008	Förslag	87		
2009	Beräknat	89 ²		
2010	Beräknat	91 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2007 års ekonomiska vårproposition (bet. 2006/07:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.² Motsvarar 87 tkr i 2008 års prisnivå.³ Motsvarar 87 tkr i 2008 års prisnivå.

Anslaget avser kostnader för verksamheten vid Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar. Kostnaderna består huvudsakligen av arvoden och ersättningar.

Nämnden har hållit ett sammanträde i plenum under 2006. Vid sammanträdet föredrogs två ärenden för avgörande. Nämnden hade vid ingången av 2006 fyra pågående ärenden.

Regeringens övervägande

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 87 000 kronor för 2008. Regeringen beräknar ett ramanslag om 89 000 kronor för 2009 respektive 91 000 kronor för 2010.

Tabell 4.11 Härledning av anslagsnivån 2008–2010, för 23:3 Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar

Tusental kronor

	2008	2009	2010
Anvisat 2007¹	86	86	86
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	1	3	5
Förslag/beräknat anslag	87	89	91

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2006 (bet. 2006/07:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2007 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

4.4 23:4 Internationella arbetsorganisationen (ILO)

Tabell 4.12 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Utgifter	Anslags-sparande
2006	Utfall	22 752	284
2007	Anslag	23 022 ¹	Utgifts-prognos 22 609
2008	Förslag	24 222	
2009	Beräknat	25 622	
2010	Beräknat	25 622	

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2007 års ekonomiska vårproposition (bet. 2006/07:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition..

Anslaget avser huvudsakligen kostnader för Sveriges medlemsavgift till Internationella arbetsorganisationen (ILO). En mindre del av anslaget avser kostnader för deltagande i ILO:s verksamhet och för ILO-kommittén.

ILO:s beslutande organ, Internationella arbetskonferensen, antog i juni 2007 arbetsprogram och budget för perioden 2008–2009, omfattande totalt 789 miljoner schweizerfranc. Sveriges andel av ILO:s budget utgör en dryg procent (1,072) från och med 2008. Sveriges medlemsavgift beräknas till 4,21 miljoner schweizerfranc för 2008, vilket är en ökning med knappt 0,6 miljoner schweizerfranc jämfört med 2007.

Regeringens övervägande

För att finansiera den ökade medlemsavgiften till ILO föreslås anslag 22:3 *Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader* minskas med 1 200 000 kronor 2008 och från och med 2009 med 2 600 000 kronor jämfört med 2007. Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett

ramanslag om 24 222 000 kronor för 2008. Regeringen beräknar ett ramanslag om 25 622 000 kronor för 2009 respektive 2010.

Tabell 4.13 Härledning av anslagsnivån 2008–2010, för 23:5 Internationella arbetsorganisationen (ILO)

Tusental kronor

	2008	2009	2010
Anvisat 2007¹	23 022	23 022	23 022
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	1 200	2 600	2 600
Förslag/beräknat anslag	24 222	25 622	25 622

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2006 (bet. 2006/07:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

4.5 23:5 Medlingsinstitutet

Tabell 4.14 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Utgifter	Anslags-sparande
2006	Utfall	45 623	4 381
2007	Anslag	52 631 ¹	Utgifts-prognos 53 160
2008	Förslag	52 985	
2009	Beräknat	54 155 ²	
2010	Beräknat	55 529 ³	

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2007 års ekonomiska vårproposition (bet. 2006/07:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 52 985 tkr i 2008 års prisnivå.

³ Motsvarar 52 985 tkr i 2008 års prisnivå.

Anslaget avser kostnader för personal, lokaler, lönestatistik och andra förvaltningskostnader för Medlingsinstitutet. Den huvudsakliga verksamheten är medling i arbetstvister och ansvar för den officiella svenska lönestatistiken samt att verka för en väl fungerande lönebildning. Under 2006 uppgick kostnaderna för medling till 5,6 miljoner kronor och kostnaderna för analys och information till 40,4 miljoner kronor.

Myndighetsspecifika resultat

Lönebildningen påverkas av många aktörer och av den samhällsekonomiska utvecklingen i stort. En objektiv mätning av hur Medlingsinstitutets insatser påverkat lönebildning låter sig därför inte göras. Medlingsinstitutets inverkan på lönebildningen bör i första hand ses som det samlade resultatet av myndighetens arbete med att tillvarata och vidmakthålla den samsyn som finns bland arbetsmarknadens parter om den

konkurrensutsatta sektorns lönenormerande roll i ett långsiktigt perspektiv. Myndigheten har genomfört överläggningar med arbetsmarknadens parter och informationsinsatser. Intresset att delta i konferenser anordnade av myndigheten är stort liksom intresset för myndighetens årliga rapport. Myndigheten har därigenom förmedlat de yttre förutsättningarna för avtalsförhandlingarna och därigenom bidragit till en väl fungerande lönebildning. Under 2006 har utländska forskare och studenter besökt myndigheten som noterar ett fortsatt intresse för den svenska lönebildningsmodellen i andra länder. I Medlingsinstitutets uppdrag ingår också att årligen utarbeta en rapport om löneutvecklingen, avtalsförhandlingar och faktorer som har betydelse för lönebildningen. Årets rapport med titeln, "Avtalsrörelsen och lönebildningen 2006", publicerades i februari 2007. Rapporten finns tillgänglig på Medlingsinstitutets hemsida med adress www.mi.se.

Därutöver har myndigheten under året stärkt sin statistikfunktion och analyskapacitet. Det kan konstateras att verksamheten fungerat väl. Måluppfyllelsen för Medlingsinstitutets verksamhet får betraktas som god givet de befogenheter och resurser institutet förfogar över.

Regeringens övervägande

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 52 985 000 kronor för 2008. Regeringen beräknar ett ramanslag om 54 155 000 kronor för 2009 respektive 55 529 000 kronor för 2010.

Tabell 4.15 Härledning av anslagsnivån 2008–2010, för 23:6 Medlingsinstitutet

<i>Tusental kronor</i>			
	2008	2009	2010
Anvisat 2007¹	52 631	52 631	52 631
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	354	1 524	2 898
Förslag/beräknat anslag	52 985	54 155	55 529

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2006 (bet. 2006/07:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2007 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

4.6 23:6 Avvecklingsmyndigheten för Arbetslivsinstitutet

Tabell 4.16 Anslagsutveckling

<i>Tusental kronor</i>				
2007	Anslag	164 217 ¹	Utgifts- prognos	164 217
2008	Förslag	107 400		

¹ Anslaget uppfördes på tilläggsbudget i samband med 2007 års ekonomiska vårproposition (bet. 2006/07:FiU21) och inkluderar förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används för uppsägningslöner, pensionsättningar, lokaler och andra kostnader som uppstår i samband med avvecklingen.

Riksdagen har beslutat enligt (prop. 2006/07:1) att verksamheten vid Arbetslivsinstitutet ska läggas ned den 30 juni 2007. Beslutet ska ses som en del av effektiviseringen av statsförvaltningen och minskningen av den statliga byråkratin. En särskild utredare har tillsatts för att ansvara för avvecklingen av myndigheten (dir. 2007:42). Utredaren ska ha arbetsgivaransvaret för den uppsagda personalen i avvecklingsorganisationen. Utredaren ska också avveckla lokaler och utrustning som inte ska tas över av någon annan. Avvecklingen ska vara avslutad under 2008.

Regeringens övervägande

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 107 400 000 kronor för 2008.

5 Jämställdhetspolitik

5.1 Omfattning

Politikområdet omfattar verksamhetsområdet Samordningsansvar för jämställdhetspolitiken och särskilda jämställdhetsåtgärder, samt anslaget 24:1 *Särskilda jämställdhetsåtgärder*. Till politikområdet hörde tidigare verksamhetsområdet Motverka könsdiskriminering och Jämställdhetsombudsmannen (JämO). Fr.o.m. 2008

tillhör myndigheten politikområdet Integrationspolitik inom utgiftsområde 13 Arbetsmarknad, där även resultatredovisningen för 2006 återfinns.

För det under 2007 uppförda anslaget 24:3 *Delegationen för stöd till jämställdhetsintegrering* föreslås inga medel anvisas 2008, eftersom delegationens verksamhet avslutats i och med att dess slutbetänkande avlämnats.

5.2 Utgiftsutveckling

Tabell 5.1 Utgiftsutvecklingen inom politikområdet

Milljoner kronor

	Utfall 2006	Budget 2007 ¹	Prognos 2007	Förslag 2008	Beräknat 2009	Beräknat 2010
<i>Anslag inom utgiftsområde 14</i>						
24:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder	2,0	416,7	243,5	392,7	402,7	402,7
2007 14 24:3 Delegationen för stöd till jämställdhetsintegrering	4,7	3,0	3,4	-	-	-
Totalt för utgiftsområde 14	6,6	419,7	246,9	392,7	402,7	402,7
Totalt för politikområde Jämställdhetspolitik	6,6	419,7	246,9	392,7	402,7	402,7

Anmärkning: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹Inklusive tilläggsbudget i samband med 2007 års ekonomiska vårproposition (bet. 2006/07:FIU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Prognosen för utfallet 2007 är lägre än tilldelade medel. Detta beror framförallt på att den handlingsplan för att motverka mäns våld mot kvin-

nor, som tidigare aviserats, väntas leda till utgifter som belastar statsbudgeten fr.o.m. 2008.

5.3 Mål

De av riksdagen antagna målen för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv (prop. 2005/06:155, bet 2005/06:AU11, rskr. 2005/06:257).

Jämställdhetspolitikens delmål är:

- En jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva medborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet.
- Ekonomisk jämställdhet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.
- En jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjlighet att ge och få omsorg på lika villkor.
- Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Regeringen avser att genomföra en översyn av dessa mål.

Mål för verksamhetsområdet

Jämställdhet är ett sektorsövergripande politikområde, vilket innebär att jämställdhet integreras inom andra politikområden.

Målet för verksamhetsområdet Samordningsansvar för jämställdhetspolitiken och särskilda jämställdhetsåtgärder är att ett jämställdhetsperspektiv ska genomsyra alla delar av beslutsprocesser och verksamheter inom alla politikområden.

5.4 Resultatredovisning

5.4.1 Indikatorer

Resultaten av jämställdhetspolitiken mäts dels genom utvecklingen av de ekonomiska resursernas fördelning mellan kvinnor och män samt kvinnors och mäns representation i kommittéer

och statliga styrelser, dels genom utvecklingen när det gäller jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet och myndigheterna. Jämställdhetspolitikens resultat framkommer även i övriga politikområdens resultatredovisningar.

5.4.2 Resultat

När det gäller fördelningen av de ekonomiska resurserna mellan kvinnor och män lämnas en redogörelse för utvecklingen i bilaga 4 till finansplanen. Förutom att beskriva dagens situation (2005), görs även jämförelser med situationen för tio år sedan (1995) i syfte att analysera förändringar över tid. På ett övergripande plan visar resultaten att skillnaderna i ekonomiska resurser mellan kvinnor och män huvudsakligen kvarstår, vilket till stor del förklaras av att kvinnor fortfarande utför den största delen av det obetalda arbetet.

När det gäller representation av kvinnor och män ges i bilaga 1 en redovisning av könsfördelningen i statliga myndigheters styrelse. Under 2005 utgjordes de statliga myndighetsstyrelserna av 49 procent kvinnor och 51 procent män, dvs. en närmast jämn könsfördelning. Under 2006 minskade andelen kvinnor något (47 procent) men ligger fortfarande på en hög nivå. Av bilagan framgår att det finns variationer mellan myndigheter inom departementets ansvarsområden. Socialdepartementet är det enda departement vars myndigheter har en övervikt av kvinnliga styrelseledamöter, men samtliga departement håller sig inom intervallet 40–60 procent.

Jämställdhetsintegrering

Utredningen om stöd för jämställdhetsintegrering i staten, JämStöd (N2005:02) har haft uppdraget att erbjuda stöd i form av utbildningar, information och metoder för jämställdhetsintegrering till statliga myndigheter, inklusive Regeringskansliet. Under utredningstiden har närmare 1600 personer – 73 procent kvinnor och 27 procent män – från 113 myndigheter deltagit i olika former av aktiviteter i JämStöds regi. Fem utvecklingsprogram har bedrivits inom Regeringskansliet, länsstyrelserna och andra myndigheter. Vidare har handledning och annat stöd tillhandahållits enskilda myndigheter i deras

arbete med jämställdhetsintegrering. Metoder och modeller för jämställdhetsintegrering har också utvecklats. JämStöd har redovisat sitt arbete och sina erfarenheter i ett slutbetänkande (SOU 2007:15 Stöd för framtiden – om förutsättningarna för jämställdhetsintegrering) och två skrifter. I betänkandet görs bedömningen att arbetet med jämställdhetsintegrering av offentlig verksamhet är i behov av fortsatt stöd och stimulans. Betänkandet har remissbehandlats och utredningens förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

I 2006 års handlingsprogram för jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet fastställdes ett antal mål. Målet om att alla tabeller och diagram utgående från individbaserad statistik i budgetpropositionen 2007 ska presenteras och kommenteras eller analyseras efter kön, uppnåddes inte. Antalet tabeller och diagram baserade på individbaserad statistik i budgetpropositionen 2007 ökade jämfört med året före. Andelen tabeller och diagram med kön som övergripande indelningsgrund ökade från 56 procent till 61 procent i finansplanen med bilagor. Inom politikområdena sjönk andelen tabeller och diagram som uppfyller kraven på könsuppdelning från 31 procent till 29 procent.

Uppföljningen visar vidare att under 2006 beaktades ett jämställdhetsperspektiv i 50 procent av de kommittédirektiv där ett jämställdhetsperspektiv bedömdes vara relevant. Motsvarande siffra för 2005 var 44 procent. Andelen jämställdhetsrelaterade mål och återrapporteringskrav i regleringsbrev låg kvar på ungefär motsvarande nivåer som 2005.

Jämställdhetsprojekt

Projektmedlen inom politikområdet är avsedda att stödja organisationer och verksamheter som driver projekt som syftar till att främja jämställdhet. Sedan den 1 juli 2006 beslutar Delegationen för fördelning av statsbidrag för kvinnors organisering och jämställdhetsprojekt (Ju2005:15) om projektbidrag. Delegationen lämnar en verksamhetsrapport varje halvår. Under 2006 fördelades 5,6 miljoner kronor till 25 olika organisationer, medan ansökningarna under samma tid sammantaget uppgick till 26 miljoner kronor. Hittills i år har delegationen fördelat 2 miljoner kronor, av tillgängliga 4,7 miljoner kronor. De resultatredovisningar

som hittills inkommit är för få för att kunna bedöma statsbidragets effekt.

Insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck

Liksom tidigare år har länsstyrelserna under år 2006 lämnat stöd till projekt för ökade kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck och för attitydpåverkande insatser. Länsstyrelserna i de tre storstadslänen har även gett stöd till utveckling av platser i skyddat boende. I mars 2007 uppgav storstadslänsstyrelserna att det finns knappt 150 platser i olika boendeformer för hotade ungdomar. Det förefaller som att behovet av platser i skyddat boende kan tillgodoses genom befintliga platser samt att det vid behov går att rekvirera ytterligare platser i t.ex. familjehem.

Centrum för utvärderingsforskning vid Umeå universitet (UCER) lämnade 2006 en första delrapport: Regeringens insatser mot hedersrelaterat våld – en utvärdering av samverkansprojekt: delrapport 1. Enligt rapporten är knappt en tredjedel av projekten som har fått bidrag från länsstyrelserna under perioden 2003–2006 uttalade samverkansprojekt (75 av 373). Hälften av dessa samverkansprojekt gäller samverkan mellan myndigheter. Det finns även samverkansprojekt mellan myndigheter och ideella organisationer, men bara få projekt mellan ideella organisationer.

Delrapport 2 ”Hur fungerar skyddat boende?” från den nationella utvärderingen av regeringens insatser mot hedersrelaterat våld visar att skyddat boende i stort sett fungerar som det är tänkt, dvs. insatsen erbjuder skydd, trygghet, och personligt och socialt stöd. Dock upplevs förebereelser och insatser för att återgå till familjen alternativt till eget boende som otillräckliga. Dokumentation och uppföljning behöver också utvecklas.

5.4.3 Analys och slutsatser

Jämställdhetspolitiken är sektorsövergripande, dvs. ett politikområde vars måluppfyllelse i hög grad är beroende av beslut och insatser inom andra politikområden. Det innebär att den direkta kopplingen mellan mål, resurser och resultat ofta kan vara svårbedömd, i synnerhet på kort sikt.

Uppföljningen av arbetet med jämställdhetsintegrering visar på framsteg men även att takten på utvecklingsarbetet måste ökas om regeringens mål för arbetet ska nås.

5.5 Revisionens iakttagelser

Ingen granskningsrapport eller effektivitetsrevision har lämnats som berör politikområdet.

5.6 Politikens inriktning

Regeringens mål är att motverka och förändra system som konserverar fördelningen av makt och resurser mellan könen. När män och kvinnor delar makt och inflytande i alla delar av samhällslivet får vi ett bättre samhälle.

Jämställdhet omfattar hela regeringens politik. Det innebär att insatser måste samordnas och riktas mot andra politikområden. Detta understryker behovet av att jämställdhetspolitiken ges en samordnande och pådrivande roll. Jämställdhetsintegrering utgör den strategiska grunden för arbetet. Syftet är att kvalitetssäkra hela regeringens politik med hjälp av ett jämställdhetsperspektiv. Jämställdhetsintegreringen ska utgå från de jämställdhetspolitiska målen som kommer att ses över.

Den kraftiga ökningen av resurser till jämställdhetspolitiken som regeringen har initierat har inneburit ökade möjligheter att främja särskilda jämställdhetsinsatser inom andra politikområden. Sådana insatser genomförs inom bl.a. kulturpolitiken, och inom forskningspolitiken kommer forskning om kvinnors hälsa att stödjas.

Arbetet med jämställdhetsintegrering ska fördjupas. Arbetet med att implementera planen för genomförande av jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet 2004–2009 fortsätter och regeringen avser att förlänga planens giltighetstid till och med 2010. Arbetet med ett nytt handlingsprogram kopplat till den övergripande planen har inletts. Mäns våld mot kvinnor är ett omfattande och allvarligt samhällsproblem. Våldet är ett hinder mot kvinnors möjligheter att åtnjuta mänskliga rättigheter. Det är viktigt att lagstiftningen är tydlig, att rättsväsendet kan agera kraftfullt mot dessa brott och att det finns skydd

för våldsutsatta kvinnor, oavsett var i landet de bor. Regeringen har under 2007 prioriterat arbetet med att motverka mäns våld mot kvinnor och detta område kommer även fortsatt att ha hög prioritet.

I Regeringskansliet bereds en handlingsplan för att motverka mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade parrelationer. Det hedersrelaterade våldet uppvisar vissa särdrag, bland annat är kontrollen av flickors och kvinnors sexualitet central och knuten till familjen, samt att förövarna ofta är flera till antalet. Det är viktigt att det finns specifik kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck och att det är möjligt att tillämpa särskilda rutiner och insatser för att bekämpa denna form av våld. Handlingsplanen omfattar även våld i samkönade parrelationer. Detta våld bör synliggöras och mer kunskap behövs.

Regeringen har hittills under 2007 fattat beslut om insatser som syftar till att bekämpa mäns våld mot kvinnor på sammanlagt omkring 40 miljoner kronor. Ett flertal myndigheter har fått uppdrag: Bl.a. ska Brottsoffermyndigheten utforma och genomföra ett utbildningsprogram för personal inom Polisen, Åklagarmyndigheten och domstolarna. Socialstyrelsen ska kvalitetssäkra bedömningsinstrument för socialtjänstens insatser för våldsutsatta kvinnor och deras barn. Vidare ska myndigheten utöva en förstärkt tillsyn av socialtjänstens arbete för dessa grupper, samt stödja utvecklingen av en virtuell ungdomsmottagning. Ungdomsstyrelsen och Rikspolisstyrelsen har fått uppdrag om insatser för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Länsstyrelserna ska stödja samordningen i länen i dessa frågor, och de har även fått uppdrag om fortsatta insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck.

En handlingsplan för att motverka prostitution och människohandel för sexuella ändamål bereds också.

Prostitution och människohandel för sexuella ändamål är allvarliga och mångfacetterade problem som måste belysas utifrån både ett rättsligt, ett socialt och ett jämställdhetsperspektiv. Prostitution och människohandel för sexuella ändamål är ett allvarligt hinder för jämställdhet.

En av grunderna i jämställdhetspolitiken utgörs av strävan mot ekonomisk självständighet för både kvinnor och män, dvs. att kvinnor och män ska ha samma förutsättningar till arbete, ut-

bildning och egen försörjning. Det handlar om att ha samma möjligheter att komma in på arbetsmarknaden, att kunna stanna kvar och utvecklas där och att kunna kombinera arbete och familjeliv. Skattereduktionen för hushållstjänster som infördes den 1 juli 2007 förbättrar möjligheterna att förena arbetsliv och familjeliv.

Majoriteten av de deltidsarbetande är kvinnor. Vissa av dem har av olika skäl valt att arbeta deltid, kanske på grund av små barn och för att få vardagslivet att gå ihop, men många kvinnor vill arbeta mer. Regeringen har vidtagit en rad åtgärder som stimulerar till arbete och gör det mer lönsamt att utöka arbetstiden. Vidare främjas åtgärder som stimulerar arbetsgivarna att anställa, åtgärder som får fler kvinnor att starta och driva företag, åtgärder som stimulerar pappor att ta ut en större del av föräldraförsäkringen och åtgärder som underlättar vardagslivet för familjer. Detta utgör sammantaget en god grund för ökad jämställdhet.

Inom ramen för en politik för full sysselsättning och minskat utanförskap är det regeringens strävan att minska skillnaderna i villkor och förutsättningar mellan kvinnor och män i fråga om arbete och företagande. Regeringen har i budgeten för 2007 avsatt 100 miljoner kronor för att främja kvinnors företagande och öka kunskaperna och forskningen om kvinnors företagande. I syfte att skapa förutsättningar för analys, uppföljning och samordning av insatser avser regeringen att under 2008 utarbeta en samlad strategi när det gäller jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet.

Den kommunala nivån har stor betydelse för att förverkliga jämställdhetspolitiken. Kommuner, landsting och kommunala samverkansorgan har en viktig roll. De har goda möjligheter att bidra till uppfyllandet av de jämställdhetspolitiska målen utifrån sina roller som politiska aktörer i den lokala demokratin, som arbetsgivare och som utförare av verksamhet och service till medborgarna på områden som är centrala för jämställdheten. Arbete med att integrera ett jämställdhetsperspektiv i den egna verksamheten pågår inom kommuner och landsting.

På motsvarande sätt har den statliga förvaltningen en viktig roll att bidra till jämställdhet inom sina ansvarsområden. Arbetet med jämställdhetsintegrering i den statliga förvaltningen har utvecklats positivt de senaste åren. Regeringen avser att återkomma med förslag om stöd

till arbetet med jämställdhetsintegrering inom statlig och kommunal verksamhet.

5.7 Budgetförslag

5.7.1 24:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder

Tabell 5.2 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2006	Utfall	1 982	Anslags- sparande	3 178
2007	Anslag	416 660 ¹	Utgifts- prognos	243 543
2008	Förslag	392 660		
2009	Beräknat	402 660		
2010	Beräknat	402 660		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2007 års ekonomiska vårproposition (bet. 2006/2007:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2008.

Anslaget används för att stödja projekt och insatser som syftar till att främja jämställdheten mellan kvinnor och män.

Regeringens överväganden

På anslaget har beräknats 392,7 miljoner kronor för insatser på jämställdhetsområdet.

I beräkningen av anslaget 2008 och beräkningarna för 2009 och 2010 ingår en minskning med 15 miljoner kronor för att finansiera ett bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trosamfund och fritid.

Vidare minskas anslaget med 10 miljoner kronor 2008 för att finansiera utgifter för Integrationsverkets avveckling inom utgiftsområde 13 Arbetsmarknad.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 392 660 000 kronor för 2008. För 2009 beräknas anslaget till 402 660 000 kronor och med samma belopp för 2010.

Tabell 5.3 Härledning av anslagsnivån 2008-2010, för 24:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder*Tusental kronor*

	2008	2009	2010
Anvisat 2007¹	416 660	416 660	416 660
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-24 000	-14 000	-14 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	392 660	402 660	402 660

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2006 (bet 2006/07:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.